

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2021:I.CP.1240.2020

Evidenčna številka: VSL00043209

Datum odločbe: 06.01.2021

Senat, sodnik posameznik: Majda Lušina (preds.), Bojan Breznik (poroč.), Tadeja Primožič

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - ODŠKODNINSKO PRAVO - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: povrnitev nepremoženjske in premoženjske škode - nesreča z motorjem/motornim kolesom - odgovornost za izdelek - *napaka* materiala - odgovornost proizvajalca - podlage odškodninske odgovornosti - vzročna zveza - dokazno breme - izvedba predlaganih dokazov - izvedensko mnenje - postavitve več izvedencev - strokovna institucija kot izvedenec - dokazna ocena - dvom v pravilnost in popolnost mnenja - ponovitev dokazovanja z drugimi izvedenci - dopolnilno izvedensko mnenje

Zveza: ZPP člen 244, 245, 245/3, 254, 254/2, 254/3, 268b. ZVPot člen 4, 4/3, 6, 7, 10, 10-3. Direktiva Sveta št. 85/374/ES z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako (1985) člen 4

Jedro

Stranka, ki se z zavrnitvijo izvedbe dokaza ne strinja, mora to kršitev uveljaviti že v postopku pred sodiščem prve stopnje, v pritožbi pa mora substancirano navesti dejstva, zaradi katerih meni, da bi izvedba konkretnega dokaza lahko privedla do drugačne ugotovitve odločilnih dejstev oziroma drugačne rešitve spora. Pritožbeno sodišče na te kršitve ne pazi po uradni dolžnosti, zato mora pritožnik te kršitve izrecno in obrazloženo uveljavljati. Pritožnik mora navesti (ne dokazati) dejstva, ki kažejo, da so zaradi opustitve izvedbe dokaza odločilna dejstva ostala nedokazana in se sodišče prve stopnje iz tega razloga ni moglo opredeliti do vseh odločilnih dejstev, ki so materialnopravno odločilni za presojo (ne)utemeljenosti tožbenega zahtevka.

Tretji odstavek 4. člena ZVPot določa, da le v primeru, če proizvajalca *izdelka* ali uvoznika ni mogoče ugotoviti, se vsak dobavitelj *izdelka* šteje za proizvajalca, razen če v razumnem roku obvesti oškodovanca o tem, kdo je proizvajalec oziroma uvoznik.

Koncept dokazovanja napake in posledično vzročne zveze, kot jo v preambuli in 4. členu opredeljuje Direktiva Sveta 85/374/EGS z dne 25. 7. 1985 v zvezi s spremembo Direktive Sveta 1999/34/ES z dne 10. 5. 1999 (v nadaljevanju Direktiva) se ne sme razlagati na način, ki bi oškodovancu nalagal nerazumno dokazno breme, ker je namen Direktive uravnotežiti položaj oškodovanca in (objektivno odgovornost) proizvajalca, ob upoštevanju dolžne zaščite potrošnika, ki upravičeno pričakuje zaščito pred škodo, ki mu jo je povzročil izdelek z napako. Za dokazovanje napake v okviru vzročne zveze se od oškodovanca zahteva, da dokaže

fizični defekt na proizvodu, ki je pripeljal do pomanjkljive varnosti. Na oškodovancu ni dokazno breme, da bi moral dokazati vse posebnosti izvora napake ali natančno naravo napake na proizvodu.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Tožeči stranki sta dolžni plačati toženim strankam pritožbene stroške v višini 1.855,62 EUR v roku 15 dni od prejema te sodbe, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka izpolnitvenega roka dalje do plačila.

III. Tožeči stranki sta dolžni plačati stranskemu intervenientu pritožbene stroške v višini 1.855,62 EUR v roku 15 dni od prejema te sodbe, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka izpolnitvenega roka dalje do plačila.

Obrazložitev

Trditvena podlaga tožnikov in tožbeni zahtevek

1. Tožnika sta zatrjevala, da se je prvo tožnik poškodoval pri vožnji z motorjem, ker je prišlo do loma enega ali več reber ob pestu prednjega platišča. Rebro je zadelo v zavorne čeljusti, kar je povzročilo lom rebra ob zunanjem platišču in izpraznitev tlaka v pnevmatiki, to pa zabitje vilic do spodnje lege, zasuk krmila, zaradi česar je prvo tožnika vrglo iz motorja. Tožnika sta trdila, da je obsežna mikroporoznost na platišču povzročila lom platišča. Do loma ni prišlo zaradi utrujenosti materiala, ker je bil motor star manj kot mesec dni in je imel prevoženih le 3.013 km. Drugo toženka je proizvajalec motorja, prvo toženka je njena pooblaščenca zastopnica v Sloveniji, tretje toženka pa je na podlagi statusne spremembe drugo toženke in delilnega načrta prevzela njene obveznosti, ki se nanašajo na produkcijsko odgovornost.¹ Prvo tožnik zahteva od toženk, da mu solidarno plačajo premoženjsko in nepremoženjsko škodo, drugo tožnica pa od toženk zahteva odškodnino zaradi duševnih bolečin zaradi težke invalidnosti prvo tožnika, ki je njen mož.

Dosedanji potek postopka

2. Sodišče prve stopnje je z vmesno sodbo III P 1/2009 z dne 20. 1. 2016² po temelju ugodilo tožbenemu zahtevku.

3. Pritožbeno sodišče je s sklepom I Cp 1397/2016 z dne 19. 10. 2016³ vmesno sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. Pojasnilo je, da je sodišče zaradi zmotne uporabe materialnega prva nepopolno ugotovilo dejansko stanje. Podrobno je predstavilo pravno ureditev v zvezi s produkcijsko odgovornostjo, ki je urejena v Zakonu o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot) in Direktivi Sveta 85/374/EGS z dne 25. julija 1985 v zvezi z Direktivo Sveta 1999/34/ES z dne 10. maja 1999. Med drugim je izpostavilo dokazno vrednost izvedenskih mnenj pri ugotavljanju produkcijske odgovornosti in okoliščine, zaradi katerih bo morda treba zahtevati izdelavo novega izvedenskega mnenja, posebej v primeru, če bo sodišče prve stopnje podvomilo v pravilnost že izdelanih izvedenskih mnenj.

Odločitev sodišča prve stopnje v novem sojenju

4. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbena zahtevka tožnikov, da so toženke dolžne solidarno plačati prvo tožniku odškodnino v višini 222.800,00 EUR skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi od zneska 190.000,00 EUR od dneva vložitve tožbe dalje do plačila, od zneska 29.200,00 EUR od 22. 6. 2007 dalje do plačila in od zneska 3.600,00 EUR od dneva vložitve povečanega tožbenega zahtevka do plačila (II/1) in da so toženke dolžne solidarno plačati drugo tožnici odškodnino v višini 8.000,00 EUR skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi od dneva vložitve tožbe dalje do plačila (II/2).

Odločilni razlogi iz sodbe sodišča prve stopnje

5. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbena zahtevka zoper prvo toženko, ker ni podana njena odgovornost za tehnične napake na motorju, čeprav je del K. organizacije in je drugo toženka njena 100 % ustanoviteljica. Prvo toženka ni bila proizvajalec motorja, niti njen uvoznik, kakor tudi ne dobavitelj, kar ne dokazuje tudi ne organigram. Proizvajalec je bil dolžan izdati potrdilo o skladnosti vozila, ki tudi jamči za njegovo tehnično brezhibnost. Zgolj okoliščina, da je bila prvo toženka na podlagi Pravilnika o ugotavljanju skladnosti vozil pooblaščenca za izdajo potrdila o skladnosti vozila, ne pomeni, da je proizvajalec, uvoznik oziroma dobavitelj v smislu določb ZVPot.

6. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbena zahtevka tudi zoper drugo in tretje toženko,⁴ ker je ugotovilo, da ni podana produkcijska odgovornost toženk, ker tožnika nista s potrebno stopnjo verjetnosti dokazala, da bi do škodnega dogodka prišlo zaradi napake na motorju. Tožnika nista dokazala, da je vzrok za prometno nezgodo *napaka* na platišču, ker material platišča ni ustrezal standardom, zaradi česar naj bi prišlo do loma več reber ob pestu prednjega platišča. Tožnika nista dokazala, da je mikroporoznost povzročila porušitev platišča. Sodišče prve stopnje je nasprotno ugotovilo; da je bila stopnja poroznosti ustrezna in znotraj dopustnih mej, da so bile mehanske lastnosti platišča dobre, da je material ustrezal mehanskim standardom, da je bila trdnost materiala, zaradi ugotovljenega majhnega deleža poroznosti, zanemarljivo spremenjena, da poroznost ni povzročila porušitve platišča, da je ob zlomu štirih ročic platišča delovala velika sila, zaradi katere, tudi če bi bil material brez napak, bi bile njegove mehanske lastnosti prenizke, da bi zdržale tako obremenitev. Sodišče prve stopnje je še pojasnilo, da ni dokazno ocenilo drugih okoliščin, ki so jih zatrjevale toženke, ker gre za trditve, ki so jih toženke dale kot del obrabnega manevra o možnih sovrzrokih za nastanek škodnega dogodka in sicer glede: preobremenjenosti motorja, kdaj je nastala škoda na desni strani oboda platišča, ali je pred oziroma med prometno nesrečo prišlo do udarca v platišče in ali je prvo tožnik prenašlo zaviral. Ta dejstva po mnenju sodišča prve stopnje niso bila (več) relevantna, ker tožnika nista zmogla dokaznega bremena v zvezi z dokazovanjem vzročne zveze med napako na motorju in škodnim dogodkom.

Skrajšani povzetek pritožbenih navedb⁵

7. Tožnika vlagata pritožbo iz vseh pritožbenih razlogov iz 338. člena Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP).

8. Sodišče prve stopnje je imenovalo izvedenski organ – Fakulteto X, ki je izdelala prvo izvedensko mnenje v sestavi A. A., B. B. in C. C., drugo izvedensko mnenje pa sta za Fakulteto X izdelala D. D. in E. E. Tožnika sta v postopku vztrajala, da dopolnitev izvedenskega mnenja izdelata izvedenski organ v isti sestavi strokovnjakov, pri čemer je sodišče brez vednosti in soglasja tožnikov, ki sta izvedbo navedenega dokaza predlagala, dopolnitev istega izvedenskega mnenja zaupalo drugi ekipi izvedencev Fakultete X.⁶

9. D. D. in E. E. iz Katedre A. sta izdelala drugo mnenje ne da bi pritegnila strokovnjake, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje. Tožnika sta zahtevala, da pri drugem izvedenskem mnenju sodelujejo strokovnjaki, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje. Ker navedeni izvedenci niso sodelovali pri izdelavi drugega izvedenskega mnenja, je vzpostavljen dvom v strokovnost, pravilnost in objektivnost drugega izvedenskega mnenja.

10. Tožnika sta večkrat izpostavila, da so si stališča strokovnjakov, ki so v okviru Fakultete X kot enovitega izvedenskega organa izdelali prvo izvedensko mnenje in drugo izvedensko mnenje, v nasprotju, pri čemer pa teh nasprotij v bistvenih točkah ni bilo mogoče odpraviti, niti ne z dodatnim zaslišanjem izvedencev, zato drugo izvedensko mnenje ne more biti podlaga za odločitev o temelju tožbenega zahtevka. Iz teh razlogov sta tožnika predlagala postavitev novega izvedenca za raziskavo materialov, vendar je sodišče ta dokazni predlog neutemeljeno zavrnilo.

11. Sodišče ni izdalo sklepa, s katerim bi odločilo, da se izvedenski instituciji Fakulteti X nalaga, da se izdelava izvedenskega mnenja zaupa drugi ekipi strokovnjakov. Tožnikoma je bila tako v nasprotju z določbami 244. člena ZPP odvzeta možnost, da se izjavita glede nove ekipe strokovnjakov.

12. A. A., C. C. in B. B. z vsebino drugega mnenja niso bili seznanjeni, kar je potrjuje izpovedba C. C. na naroku 26. 10. 2018, ki se je z drugim izvedenskim mnenjem seznanil šele tekom naroka.

13. Sodišče je kršilo pravila postopka, ki so vplivala na zakonitost sodbe, ker izvedencev ni zaslišalo posamično. Posamično so bili izvedenci zaslišani ob prisotnosti drugih izvedencev. Enako je postopalo tudi pri zaslišanju prič F. F., G. G. in H. H.

14. Na naroku 11. 12. 2018 so bili zaslišani vsi izvedenci, razen A. A., ki ga sodišče na nadaljnji dve zaslišanji ni več vabilo. Stališča strokovnjakov so bila različna v delu, ali se na podlagi preizkuševalcev, ki sta jih za izvedbo nateznega testa in tlačnega testa uporabila D. D. in E. E. iz dela kraka platišča, na katerem ni prišlo do porušitve in na katerem ni bil ugotovljen delež mikroporoznosti, lahko sklepa na kvaliteto celotnega platišča.

15. Sodišče je protispisno zapisalo v obrazložitvi sodbe, da je C. C. večkrat izpostavil, da ni strokovnjak za livarstvo, niti največji strokovnjak za materiale, medtem ko je D. D. strokovnjak livarske stroke, čeprav je to izjavil le enkrat.

16. Sodišče prve stopnje je tekom postopka vseskozi postopalo izrazito pristransko in v smeri zavrnitve tožbenega zahtevka. Sodišče je večkrat prekinilo zaslihanje in izpovedbi izvedencev, kar še posebej velja za zaslihanja I. I. in C. C.⁷

17. Tožnika sta zatrjevala, da je raza na desnem robu platišča lahko nastala le v času, ko je bil motor v nezapečatenem stanju na servisu. Predlagala sta, da se izvedejo dodatne analize poškodbe desnega roba platišča, vendar se sodišče glede tega dokaznega predloga opredelilo.

18. Sodišče v 60. točki sodbe zmotno ugotavlja, da ni (bilo) potrebe, da bi se opredeljevalo in ukvarjalo z drugimi okoliščinami škodnega dogodka. Ta ugotovitev je protispisna, ker je sodišče glede teh okoliščin izvedlo obširni dokazni postopek, v katerem je bilo dokazano, da so vsi potencialni vzroki za lom platišča izključeni in da je edini možni vzrok za lom platišča *napaka* na motorju.

19. Sodišče je neutemeljeno zavrnilo tožbeni zahtevek zoper prvo toženko iz razloga, ker ni podana stvarna legitimacija. 1. člen ZVPot določa, da se za proizvajalca štejejo tudi uvoznik in distributer *izdelka* ter predstavništvo proizvajalca v RS, ali katerakoli druga oseba, ki daje videz, da je proizvajalec, s tem, da blago označi s svojim imenom, blagovno znamko ali drugim znakom razlikovanja. Prvo toženka je imela v času nakupa motornega vozila registrirano dejavnost trgovine na debelo z motornimi vozili, kar pomeni, da je imela status distributerja. Iz zgodovinskega izpiska registracije za prvo toženko izhaja, da je drugo toženka ustanoviteljica in 100 % družbenica prvo toženke, kar dokazuje, da je bila prvo toženka predstavnica oziroma zastopnica drugo toženke v RS.

20. Iz mnenj izvedencev za raziskave prometnih nezgod (J. J. in I. I.) izhaja, da dodatna oprema na zadnjem delu motorja ni bila vzrok za prometno nezgodo, da motor v času nastanka prometne nesreče ni bil preobremenjen, da nista opazila znakov zagozditve trdega predmeta, ki bi povzročil lom ročic platišča, da je škodni dogodek, kot ga opisujeta tožnika, tehnično možen, da vzrok za nastanek nezgode ni bil način vožnje oziroma ravnanje voznika motornega vozila, da je prvo tožnik vozil s prilagojeno hitrostjo in z motorjem upravljal v skladu s cestnoprometnimi predpisi, da na vozišču ni bilo ovir, na katere bi moral prvo tožnik reagirati in bi lahko povzročil padec, da na območju nezgode ni bilo pločnika, kamor bi prvo tožnik lahko trčil s sprednjim kolesom, da je do nezgode prišlo zaradi blokade sprednjega kolesa, ki je bila posledica loma naper platišča, da je pred padcem motornega kolesa prišlo do nestabilnosti motorja, kar je bil vzrok, da je prvo tožnik začel zavirati, da bi motor moral drseti desno, dejansko pa je drselo v levo, da ni možno, da bi voznik padel iz razloga, ker bi v ovinku preveč nagnil motor, ker v trenutku škodnega dogodka še ni vozil čez ovinek, da poškodbe na platišču niso nastale zaradi zaviranja in prevračanja motornega kolesa, da pri obremenitvah, ki so nastale ob zaviranju oziroma prevračanju motornega kolesa, ni mogoče, da bi se rebra na platišču polomila oziroma da bi se zlomil obroč platišča, da se je pnevmatika pred samim padcem praznila skozi razpoko na obroču platišča, s tem, da je razpoka nastala pred zaviranjem, da je izpraznitev prednje pnevmatike prispevala k nastanku nezgode, ker je bistveno zmanjšala smerno stabilnost motorja, zaradi česar je postal motor nestabilen, da je vzrok nesreče blokada kolesa, do katerega je prišlo zaradi loma delov platišča, naper in izpraznitve pnevmatike, da so ročice kolesa tolkle po zavornih valjih, kar je videti kot mehanske poškodbe na robu ročice platišča, pri čemer so vidne tudi velike poškodbe, ki kažejo, da je prišlo do trenutnih blokad, da je poškodba na desnem robu platišča nastala v trenutku, ko je bila guma brez tlaka, če bi raza na desnem robu platišča obstajala že pred samim padcem voznika, bi se to poznalo na tesnilnem delu gume, kjer bi bili vidni odtisi, ki pa niso bili ugotovljeni ob pregledu in da je z verjetnostjo, ki je večja od 50 %, izkazano, da je prišlo do škodnega dogodka, ker je prvo tožnik izgubil stabilnost ob okvari platišča oziroma ob lomu ročic in izpraznitvi tlaka iz pnevmatike, zaradi česar je tožnik padel iz motorja in se poškodoval. Dokazni postopek je pokazal, da je vzrok za lom platišča, ki je povzročil prometno nezgodo, možno iskati le v napaki spodnjega prednjega platišča motornega kolesa.

21. Sodišče selektivno povzema ugotovitve izvedencev, ki so izdelali izvedenski mnenji za Fakulteto X. Tako ravna iz razloga, da bi zameglilo zadevo glede razlik v stališčih med prvim in drugim izvedenskim mnenjem, zato v sodbi izpostavlja ugotovitve, glede katerih je bilo vseh pet izvedencev soglasnih, in sicer, da je platišče po svoji kemijski sestavi ustrezno, kar pa ni odločilno, ker je bistvena *napaka* mikroporoznost in ne kemijska sestava platišča.

22. Sodišče je po temelju zavrnilo tožbeni zahtevek, čeprav je edini možni vzrok za padec prvega tožnika z motorja blokada prednjega kolesa motorja, katero je povzročil lom naper platišča prednjega kolesa. Sodišče je odločitev oprlo na drugo izvedensko mnenje, v katerem sta izvedenca na zastavljeno vprašanje sodišča odgovorila, da obstaja manj kot 50 % verjetnost, da je do loma platišča prišlo zaradi napake v

materialu platišča, kar je v nasprotju z ugotovitvami izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje za Fakulteto X.

23. Izvedenca D. D. in E. E. sta mnenje podala na podlagi izvedbe nateznega testa in tlačnega preizkusa, ki sta ga izvedla na delu platišča, kjer pa ni prišlo do porušitve, zato sta ugotovila, da so mehanske lastnosti materiala v skladu s standardi. Na zastavljeno vprašanje, ali je verjetnost, da je prišlo do porušitve zaradi mikroporoznosti manjša od 50 %, sta odgovorila pritrdilno. Po njunem mnenju je prišlo do loma zaradi razmeroma velikih zunanjih sile, s tem, da sta ugotovila, da je delež površinske poroznosti v povprečju le 0,42 %.

24. Iz prvega izvedenskega mnenja izhaja nasprotno, da velik del prelomne površine pripada mikrolunkerjem, čez katere je razpoka napredovala brez odpora in da povezava mikrolunkerjev s potekom razpok na prelomnih površinah vseh štirih porušenih ročic kolesa kaže, da je imela mikroporoznost pomembno vlogo pri širjenju razpok in pri nastanku prelomov. Na platišču je bila ugotovljena obsežna mikroporoznost. Izvedenci so pojasnili, da je bil delež mikrolunkerjev na prelomu večji kot v mikrostrukturi, kar pomeni, da se je razpoka širila po mikroporoznosti. Ugotovili so, da je imela mikroporoznost pomembno vlogo pri širjenju razpok in nastanku prelomov in da je mikroporoznost *napaka*, zaradi katere je zmanjšan nosilni prerez in s tem nosilnost elementov konstrukcij, pri čemer pa mikrolunkerji delujejo tudi kot koncentradorji notranjih napetosti. Vsi dokazi, z izjemo drugega izvedenskega mnenja, z več kot 50 % verjetnostjo kažejo, da je mikroporoznost povzročila lom platišča.

25. A. A. je izpovedal, da velik del prelomne površine ne poteka čez kovino, pač pa po površini mikrolunkerjev, zaradi katerih je bil nastanek preloma in širjenje preloma zelo olajšan, ker so za zlom potrebne mnogo manjše obremenitve, kot pa, če bi bilo platišče izdelano iz homogenega materiala. Prelom ne poteka po ravnini, ker gre za stopničast prelom, ki sledi mikroporoznosti, mikroporoznost pa zmanjšuje nosilno površino, ker v tistem delu, kjer je mikroporoznost, ni materiala in ta del v odlitku ne prenaša nobene obremenitve, mikroporoznost pa predstavlja koncentracijo napetosti. Na vprašanje, kaj je bil vzrok lomov ročic, je izpovedal, da je mikroporoznost očitno povečala lokalno napetost v materialu in da je vzrok lomov preobremenitev, h kateri ogromno pripomore mikroporoznost in da je razpored in količina mikroporoznosti zanesljivo v veliki meri vplivala na porušitev.

26. C. C. je podal enake ugotovitve. Pojasnil je še, da mikroporoznost zmanjšuje trdnost materiala in s tem povečuje vpliv na poškodbe ter da so se kraki porušili na enkrat, lahko v zelo kratkem razdobju.

27. C. C. je 14. 2. 2014 izpovedal, da natezni preizkus ni primerno sredstvo za ugotavljanje trdnosti materiala v konkretnem primeru, ker obstaja problem obširne mikroporoznosti in da se trdote materiala na delih, kjer je mikroporoznost, ne da meriti.

28. C. C. je pojasnil, da mehanski testi pokažejo na karakteristike materiala, vendar je bil preizkušanec odvzet stran od porušenega mesta in da "mi ne oporekamo, da recimo material ni pravi, toplotno obdelan, to smo tudi sami v mnenju napisali. Se pravi, toplotna obdelava T6 je popolnoma ustrezna, tudi izbira aluminijeve zlitine, silicij, magnezij, je popolnoma ustrezna, je pa problem poroznost in te poroznosti so bile izredno velike, kar se vidi tudi metolografije. Preizkuševalec je bil odvzet stran od tega poškodovanega mesta in mi smo lahko na poškodovanem mestu uporabili samo določene omejene preiskave." Pojasnil je še, da je D. D. delal mehanske preizkuse stran od poškodovanega mesta, izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje pa so preiskali porušeno mesto in da so tam ugotovili poroznost, s tem, da je sam preiskoval še ostale dele, kjer pa mikroporoznosti ni bilo zaslediti v takšni meri in če je

izvor porozen, je precej večja verjetnost, da bo prišlo do loma, kot pa če poroznosti ni. Na vprašanje, ali lahko na podlagi tlačnega in nateznega testa narejenega iz preizkušanca na delu, kjer ni prišlo do porušitve, sklepamo na primernost celotnega platišča, tudi tistega dela, kjer je prišlo do porušitve je C. C. odgovoril: "100 % ne, ker napake se načeloma lahko pojavijo lokalno, na določenih delih. Če bi bilo celotno platišče tako porozno, kot smo ga mi našli, bi verjetno zadeva drugače končala že prej. Material, ki je bil preiskan in uporabljen za natezni in tlačni preizkus, je bil vzet izven tega mesta, kjer je nastala porušitev." C. C. je tudi pojasnil, da ne ve, če obstaja tak test, s katerim se da določiti trdnost materiala na celotnem platišču za vsak posamezen kos platišča. Tudi izpovedbe C. C. potrjujejo, da trdnost materiala ni enaka na celotnem platišču, kar pomeni, da zgolj na podlagi tlačnega in nateznega testa, ki je bil izveden na delu platišča, na katerem ni prišlo do porušitve, ni mogoče sklepati na ustreznost materiala celotnega platišča.

29. C. C. je tudi zanikal, da bi bil pravilen zaključek, da če je površinske poroznosti 0,42 %, da se potem za 0,42 % zmanjša trdnost materiala in da sama poroznost, če stoji motorno kolo v salonu in se ga ne obremenjuje, še ne more biti vzrok za porušitev platišča in da poroznost ni boniteta, vendar je nasprotno, ta doprinese k hitrejšemu lomu.

30. Ta dejstva, ki sta jih navedla A. A. in C. C. je potrdil tudi B. B., ki je še pojasnil, da je bil delež mikrolunkerjev na prelomu večji kot v mikrostrukturi, kar pomeni, da se je razpoka širila po mikroporoznosti.

31. Tlačni in natezni test sta D. D. in E. E. delala na platišču, kjer ni prišlo do loma, zato nista mogla ugotoviti trdnosti materiala na mestu loma, kjer je bila ugotovljena tudi velika poroznost. E. E. je pojasnil na vprašanje, ali sta natezna in tlačna trdnost v delu, kjer je prišlo do preloma, enaki, kot v delih, kjer so se izvajali testi, odgovoril, da ne ve, kakšen je delež poroznosti v delu preloma in da ne more zagotoviti, da bi bili rezultati tlačnega in nateznega preizkusa, na podlagi katerih sta izvedena sklepanja na ustreznost celotnega platišča, enaki, če bi jih delali na delu platišča, kjer je prišlo do preloma. D. D. je na zaslišanju 11. 12. 2018 na vprašanje, ali je bil na preizkušancih, na katerih sta bila opravljena tlačni in natezni test, predhodno ugotovljen delež mikroporoznost, ugotovil, da mikroporoznost na teh preizkušancih konkretno ni bila ugotovljena, da pa bi se jo dalo ugotoviti, če bi preizkušance dali na CT preiskavo. Te ugotovitve so v nasprotju z njunimi ugotovitvami, ki jih je upoštevalo sodišče prve stopnje.

32. Dvom v pravilnost mnenja izhaja tudi iz odgovora na vprašanje, ki sta ga dala ta dva izvedenca, ko sta bila vprašana, ali je na platišču mogoče opaziti sledi delovanja sile, ki bi lahko povzročila spremembe platišča ali njihovo vihanje, ki bi bil v končni posledici lahko vzrok za škodni dogodek, na katerega sta odgovorila "da, na desni strani obroča platišča je moč opaziti navzven deformiran obroč ter nekaj res na notranji, desni strani obroča, kar kaže na delovanje sil, te pa se v naslednji sekvenci prenesle na ročice v pestu in povzročile porušitev ročic". Te ugotovitve so v nasprotju z ugotovitvami I. I. in ugotovitvami iz poročila ZAG, iz katerih izhaja, da raza in deformacija na desnem robu platišča nista v zvezi s prometno nezgodo oziroma ni nastali pred prometno nezgodo niti v času poteka prometne nezgode, prav tako pa tudi nista nastala v posledici padca prvo tožnika.

33. Sodišče opira odločitev na mnenje D. D., ki je v zvezi z mnenjem C. C., da natezni in tlačni test nista relevantna, ker nista bila opravljena na delu platišča, kjer je prišlo do preloma, povedal, da v kolikor bi material za preizkušance, na katerem so delali teste, odrezali na delu kovine, kjer je prišlo do preloma, preizkušanec ne bi pokazal drugačnih rezultatov na mikroporoznost, kot te, na katerih so dejansko teste naredili, in sicer kljub temu, da večino prelomne površine poteka po mikrolunkerjih. Navedena izjava D. D. je sama s seboj v nasprotju, saj sprva trdi, da obseg mikroporoznosti na preizkušancu, na katerem so

delali tlačni in natezni test, ne bi bil drugačen od obsega mikroporoznosti na delu, kjer je prišlo do porušitve, nato pa trdi, da večino prelomne površine poteka po mikrolunkerjih, kar pomeni, da je bilo mikroporoznosti največ ravno tam, kjer je prišlo do preloma.

34. Sodišče v 51. točki obrazložitve sodbe protispisno navaja, da je izvedenec C. C. izrazil stališče, da ne bi mogel trditi, da je prav mikroporoznost, z verjetnostjo večjo od 50 %, vzrok za lom krakov platišča, saj tega C. C. ni izpovedal. C. C. je izpovedal, da poroznost sama ne bi bila problem, če ne bi bilo še drugih vplivov in sicer obremenitev. A. A. svojega stališča glede vprašanja, ali je bila mikroporoznost za več kot 50 % verjetnosti vzrok za lom krakov platišča v ponovljenem postopku ni mogel dati, ker ga sodišče ni vabilo na narok, zato je bilo dejansko stanje nepopolno ugotovljeno.

35. Izvedenci, ki so izdelali prvo mnenje so ugotovili, da ima platišče motorja znamke Y. bistveno manjšo mikroporoznost, tako po številu kakor tudi po velikosti mikrolunkerjev. Tudi iz poročila ZAG izhaja, da je primerjava vzorcev platišča motorja Y. s platiščem spornega motorja pokazala, da platišče motorja K. vsebuje večji delež por.

36. Sodišče v 53. točki sodbe pojasnjuje, da izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje niso upoštevali standardov glede kvalitete materialov za izdelavo platišč, s tem, da sta tudi D. D. in E. E. v izvedenskem mnenja zapisala, da količina poroznosti v platišču ni opredeljena s standardom in da gre v tem primeru za dogovor med livarjem in naročnikom.

37. Tudi iz poročila ZAG izhaja, da je možen razlog porušitve krakov poroznost aluminijske zlitine.

38. Motor je bil star manj kot mesec dni, zato do loma platišča ni moglo priti zaradi utrujenosti materiala, kar so potrdili vsi izvedenci.⁸

39. Tožnika zahtevata, da jima toženci povrnejo pritožbene stroške.

Odgovora na pritožbo

40. Toženci in stranski intervenient v odgovorih na pritožbo predlagajo njeno zavrnitev. Zahtevajo tudi, da jim tožnika plačata pritožbene stroške.

Odločitev pritožbenega sodišča

41. Pritožba ni utemeljena.

Glede procesnih kršitev sodišča prve stopnje

42. Sodišče prve stopnje ni storilo bistvenih kršitev določb pravnega postopka, na katere mora paziti pritožbeno sodišče po uradni dolžnosti (drugi odstavek 350. člena ZPP). Sodišče prve stopnje tudi storilo absolutnih bistvenih kršitev postopka, na katere opozarja pritožba, relativne kršitve pa niso izkazane ali pa niso vplivale na pravilnost in zakonitost sodbe.

43. Sodišče prve stopnje je naložilo Fakulteti X, da izdela izvedensko mnenje. Fakulteta X je določila prof. dr. A. A., prof. dr. C. C. in doc. dr. B. B., da za fakulteto izdelajo izvedensko mnenje. Navedeni izvedenci so bili po izdelavi izvedenskega mnenja tudi zaslišani. Na poziv sodišča prve stopnje, da

Fakulteta X odgovori na dodatna vprašanja, je Fakulteta X določila dr. prof. D. D. in doc. dr. E. E., da odgovorita na ta številna dodatna strokovna vprašanja sodišča prve stopnje, ki so se nanašala na kvaliteto in lastnosti materiala platišča. Sodišče prve stopnje zato ni kršilo pravil postopka, ker je dopustilo in upoštevalo drugo izvedensko mnenje Fakultete X, ki sta ga za Fakulteto X izdelala D. D. in E. E. Sodišče prve stopnje je zaupalo izvedensko delo Fakulteti X na podlagi tretjega odstavka 245. člena ZPP. Postavitev konkretnega izvedenca je bila tako prenesena na predstojnika te institucije. Kdo od strokovnjakov določene institucije to znanje obvlada, bo lažje kot sodnik presodil njegov predstojnik.⁹ Predstojnik Fakultete X je torej vedel, kateri od profesorjev oziroma docentov te institucije ima specifična znanja iz livarske stroke, ki bo lahko odgovoril na dodatna strokovna vprašanja sodišča prve stopnje s področja livarske stroke, na katera ni bilo odgovorjeno pri izdelavi prvega izvedenskega mnenja in tudi ne po zaslišanju izvedencev, ki so to mnenje izdelali. Predstojnik je očitno določil nova izvedenca, da izdelata izvedensko mnenje (oziroma katedro), ker je očitno menil, da imata izvedenca (oziroma katedra) potrebna specifična znanja, s katerim prejšnji izvedenci ne razpolagajo. Ta predvidevanja pa so se izkazala kot utemeljena, ker sta izvedenca, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, v ekspertizi in na zaslišanjih podala zelo prepričljive odgovore, ki so bili podprti z testi, izračuni, grafi in strokovnimi primerjavami, kar je omogočalo tudi preizkus pravilnosti njunih trditev. Prav iz razloga, ker v prvem izvedenskem mnenju in na zaslišanjih, izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, niso dali strokovno prepričljivih utemeljitev in preverljivih podatkov, se je sodišče prve stopnje pravilno odločilo, da zahteva od Fakultete X, da dopolni izvedensko mnenje.

44. Nobenega dvoma ni, kar izpostavlja pritožba, da sta tožnika nasprotovala, da bi dopolnitev izvedenskega mnenja izdelali drugi strokovnjaki oziroma zaposleni profesorji iz Fakultete X.¹⁰ Zmotna je pritožbena trditev, da je sodišče prve stopnje kršilo pravila postopka, ker ni s posebnim sklepom odločilo, da izvedensko mnenje (lahko) izdelata D. D. in E. E. Sodišče prve stopnje ni postavilo novega izvedenca. V sklepu je le od Fakultete X zahtevalo, da izvedensko mnenje dopolni in da odgovori na številna strokovna in tehnična vprašanja,¹¹ s tem, da je Fakulteti X dopustilo, da lahko pritegne k sodelovanju tudi drugo ustrezno institucijo. Po tem pozivu sodišča je Fakulteta X zaupala nalogo D. D. in E. E., da odgovorita na dodatna vprašanja sodišča prve stopnje, očitno iz razloga, kot je bilo že pojasnjeno, ker sta imela kot zaposlena na Fakulteti X potrebna specialistična znanja¹² za podajo odgovorov na ta vprašanja. D. D. je pred izdelavo izvedenskega mnenja sodišče prve stopnje tudi obvestil, da "so kolegi na naši instituciji, kot tudi na ZAG, strokovnjaki na drugih področjih materialov in metalurgije, niso pa na področju livarstva ... in da je treba vpogledati v predmet porušitve..."¹³ Naloga za izdelavo dopolnilnega izvedenskega mnenja je bila razumljivo dodeljena osebama, ki imata v okviru Fakultete X specialistična znanja iz livarstva. Iz izpovedbe D. D. in listin izhaja, da je predstojnik Fakultete X določil Katedro A., da izdela izvedensko mnenje, ne pa da bi predstojnik zahteval, da bi D. D. in E. E. iz Katedre A. pritegnila k sodelovanju tudi izvedence, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje. Nenazadnje iz elektronskega sporočila D. D. z dne 3. 7. 2018, ki ga je poslal sodišču prve stopnje izhaja, da so kolegi, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, strokovnjaki na drugih področjih.¹⁴

45. Nobene potrebe ni bilo, da bi sodišče prve stopnje postavilo novega izvedenca. Prvič iz razloga, ker je bila izdelava izvedenskega mnenja takoj naložena strokovni instituciji,¹⁵ ki je izbrala izvedence izmed profesorjev in docentov, ki razpolagajo z različnimi specialističnimi strokovnimi znanji in drugič iz razloga, ker se v postopku ni vzpostavil dvom v pravilnost strokovnih stališč in ugotovitev D. D. in E. E. Prav posebna - specifična strokovna znanja tudi znotraj Fakultete X so bila potrebna pri izdelavi ekspertize v tem postopku, kar se je še posebej pokazalo ob zaslišanjih izvedencev. Zmotna je pritožbena teza, da iz razloga, ker so si stališča strokovnjakov, ki so si v okviru Fakultete X kot enovitega izvedenskega organa, izdelali prvo in drugo izvedensko mnenje, v nasprotju, drugo mnenje ne more biti podlaga za odločitev o

temelju tožbenega zahtevka. Drugo izvedensko mnenje ni imelo pomanjkljivosti in tudi se ni vzpostavil nikakršen dvom v pravilnost tega izvedenskega mnenja, kot je bilo to v primeru prvega izvedenskega mnenja, s tem, da so bila nasprotna stališča tudi odpravljena z (večkratnim) dodatnim zaslišanjem izvedencev, ki so izdelali (enotno) prvo izvedensko mnenje. Iz teh razlogov bi bila postavitev novega izvedenca v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom 254. členom ZPP, ker so se dvomi v pravilnost drugega izvida in mnenja odpravili z zaslišanji izvedencev. Ali povedano drugače. Ugotovilo se je, da prvo izvedensko mnenje ni pravilno oziroma da ugotovitve izvedencev, ki so pri tem izvidu in mnenju sodelovali, niso pravilna, kar se je posebej izkazalo pri predstavitvi njihovih strokovnih argumentov, na podlagi katerih so utemeljevali svoje ugotovitve. Iz teh razlogov tudi niso bile izpolnjene predpostavke, na katere je opozorilo pritožbeno sodišče ob prvem odločanju, ko je navedlo,¹⁶ da sodna praksa pri zapletenih ekspertizah, ki ima usodni pomen na končno odločitev, zaradi določenega znanstvenega tveganja, dopušča postavitev novega izvedenca, vendar le, če po mnenju sodišča izvedensko mnenje nima dokazne vrednosti, da bi ga sprejelo. Dokazna vrednost (prepričljivost) drugega izvedenskega mnenja, ki je bil narejen v drugi sestavi izvedencev kot prvo izvedensko mnenje, pa je prepričljivo izkazana. Pritožbeno sodišče še pojasnjuje, da sta bili izvedenski mnenji narejeni znotraj strokovne institucije, kar pa je odločilno, kljub nasprotju v ekspertizah, ni dvoma v pravilnost drugega izvedenskega mnenja, zato tudi niso bile izpolnjene predpostavke za določitev novega izvedenca, kot to določa drugi in tretji odstavek 254. člena ZPP.¹⁷

46. Sodišču prve stopnje je številna sporna strokovna vprašanja najprej poskusilo rešiti z zaslišanjem vseh izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, zato sodišču ni moč očitati, da bi preskočilo obvezno fazo procesnega postopanja, ko ima izvedensko mnenje pomanjkljivosti, kot to nalaga sodišču drugi odstavek 254. člena ZPP. Nenazadnje tudi potem, ko teh pomanjkljivosti ni bilo mogoče odpraviti z dodatnim zaslišanjem vseh izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, se sodišče prve stopnje (pravilno) ni odločilo za postavitev drugega izvedenca, le Fakulteti X je naložilo, da dopolni izvedensko mnenje, ki je to nalogo zaupalo D. D. in E. E. Ker dodatno zaslišanje vseh izvedencev, ki so izdelali sicer enotno prvo izvedensko mnenje, ni odpravilo dvoma v popolnost in pravilnost mnenja, sodišče prve stopnje utemeljeno ni sledilo predlogu tožnikov, da se Fakulteti X naloži, da dopolnijo izvedensko mnenje izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje. Sodišče prve stopnje tudi ni kršilo pravil postopka, ki bi vplivala na zakonitost sodbe, ker ni s posebnim sklepom odločilo o predlogu tožnikov, da dopolnilno mnenje izdelajo izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje.

47. Glede očitka pritožbe, da sodišče prve stopnje tožnikov ni obvestilo, da bosta dopolnilo izvedensko mnenje naredila nova izvedenca in da bi sodišče moralo o tem izdati poseben sklep, pritožbeno sodišče (znova) pojasnjuje, da je izbiro opravila Fakulteta X. Sodišče preden določi izvedenca, lahko da strankam možnost, da se o tem izjavijo (drugi odstavek 244. člena ZPP), ni pa takšno ravnanje zavezujoče za sodišče. Ta možnost je dana strankam predvsem iz razloga, ker se na ta način že pred izdelavo izvedenskega mnenja zmanjšati možnost zapleta zaradi izločitve izvedenca (247. člen ZPP).¹⁸

48. C. C. in B. B. ob prvem zaslišanju po izdelavi dopolnilnega mnenja Fakulteta X, ki sta ga izdelala D. D. in E. E., nista bila seznanjena s tem mnenjem, sta pa bila seznanjena z dopolnilnim mnenjem, ko sta bila naslednjič zaslišana. Pritožba zato zmotno meni, da je bilo dejansko stanje iz tega razloga zmotno ugotovljeno, prav tako pa ne gre za kršitev pravil postopka, ki bi vplivala na pravilnost in zakonitost sodbe.

49. Pravila postopka niso bila kršena, ker je sodišče prve stopnje dopustilo, da so bili ob zaslišanjih posameznega izvedenca prisotni v razpravni dvorani tudi drugi izvedenci, ker se je na ta način lažje izvedel postopek, ker so izvedenci lahko sproti komentirali (nasprotna) stališča drugih izvedencev.

50. Na enak način je postopalo sodišče prve stopnje tudi pri zaslišanju izvedenih prič (F. F., G. G. in H. H.), kar pa ni vplivalo na zakonitost vmesne sodbe, ker pritožba tudi ne pojasni, v čem bi bilo dejansko stanje drugače ugotovljeno, s tem, da sodišče prve stopnje na te dokaze ni oprlo svoje odločitve.

51. Sodišče prve stopnje je na narokih večkrat zaslišalo izvedence, zato ni kršilo pravila postopka, ko na zadnji narok ni vabilo vseh izvedencev, marveč le tiste, za katere je štelo, da je njihovo zaslišanje potrebno zaradi popolne ugotovitve dejanskega stanja.

52. Dolžnost sodišča, da izvede vse dokaze, ki so jih predlagale pravdne stranke, je pravilo, ki preprečuje vnaprejšnjo oceno dokazov. Gre za spoštovanje načela kontradiktornosti, ki je (tudi) v tem, da se strankam poleg pravice predlagati dokaze, omogoči izvedba dokazov, kar udejanja pravico do enakega varstva pravic v postopku (5. člen ZPP in 22. člen Ustave). Vendar to pravilo nima absolutnega značaja. Sodišče namreč lahko zavrne dokazni predlog, če zato obstajajo utemeljeni razlogi. Te izjeme je treba razlagati ozko in ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin konkretnega primera. Sodišče ni dolžno izvesti dokaza, ki ni pravno relevanten, ali če je dejstvo že dokazano, ali če so dokazi neprimerni za dokazovanje določenega dejstva. Sodišče ne sme zavrniti dokaza z argumentom, da se je prepričalo v nasprotnem.¹⁹ Iz sodne prakse izhaja, da sodišče lahko zavrne izvedbo dokaza, če je ta dokaz že uspel ali če izvedba dokaza ne bi mogla vplivati na odločitev.²⁰ Manevrski prostor sodišča pri zavrnitvi izvedbe dokaza je zelo omejen, zato mora sodišče odločitev, da ne bo izvedlo dokaza skrbno pretehtati in obrazložiti.

53. Stranka, ki se z zavrnitvijo izvedbe dokaza ne strinja, mora to kršitev uveljaviti že v postopku pred sodiščem prve stopnje, v pritožbi pa mora substancirano navesti dejstva, zaradi katerih meni, da bi izvedba konkretnega dokaza, lahko privedla do drugačne ugotovitve odločilnih dejstev oziroma drugačne rešitve spora.²¹ Pritožbeno sodišče na te kršitve ne pazi po uradni dolžnosti, zato mora pritožnik te kršitve izrecno in obrazloženo uveljavljati. Pritožnik mora navesti (ne dokazati) dejstva, ki kažejo, da so zaradi opustitve izvedbe dokaza odločilna dejstva ostala nedokazana in se sodišče prve stopnje iz tega razloga ni moglo opredeliti do vseh odločilnih dejstev, ki so materialnopravno odločilni za presojo (ne)utemeljenosti tožbenega zahtevka. Ali povedano drugače. Pritožnik, ki zatrjuje, da mu je bila kršena pravica do izjave, ker sodišče prve stopnje predlaganega dokaza ni izvedlo, mora v pritožbi navesti dejstva, zaradi katerih bi bile odločilne dejanske okoliščine ugotovljene drugače oziroma je utemeljeno njegovo pričakuje, da obstoji vsaj možnost, da bi bila z izvedbo dokaza lahko spremenjena končna dokazna ocena. Le v teh primerih je opustitev izvedbe dokaza vplivala na pravilnost in zakonitost sodbe, ker je bila stranka prikrajšana za dokazovanje dejstva, ki je za odločitev v zadevi usodnega pomena.

54. Pritožbeno sodišče ugotavlja, da je sodišče prve stopnje skromno, pa vendar še dovolj določno navedlo razloge, zaradi katerih ni po izdelavi drugega izvedenskega mnenja Fakultete X še enkrat zaslišalo A. A., s tem, ko se je določno opredelilo glede njegove izpovedbe. Pritožba pa tudi ne navede, katera dejstva bi bila po njenem pričakovanju ugotovljena drugače, če bi bil bil A. A. znova dodatno zaslišan po izdelavi drugega izvedenskega mnenja in v čem bi bila njegova izpovedba (lahko) drugačna, kot jo je že dal ob zaslišanju oziroma drugačna, kot sta jo večkrat po prvem in dopolnilnem mnenju podala C. C. in B. B.²² Konkretni okoliščine primera kažejo, da ponovno zaslišanje A. A., glede na ugotovitve in pojasnila, ki jih je dal v izvedenskem mnenju in zaslišanju ter glede na zaslišanja C. C. in B. B., ne dopuščajo niti ne možnosti, da bi bilo dejansko stanje drugače ugotovljeno. Pomembna je tudi okoliščina, da so izvedenci, ki so sodelovali pri prvem izvedenskem mnenju, dali enoten izvid.²³ C. C. in B. B., ki sta skupaj z A. A. izdelala prvo izvedensko mnenje, sta bila večkrat zaslišana, tudi po izdelavi drugega izvedenskega mnenja in sta se opredelila do vseh nasprotij med prvim in drugim izvedenskim mnenjem, kar izhaja tudi iz pritožbenih navedb. Pritožba pa ne navede, v čem bi se stališča A. A. razlikovala od stališč C. C. in B. B.,

ki sta jih zagovarjala na zaslišanjih po izdelavi drugega mnenja, ko sta vztrajala pri ugotovitvah, ki so jih podali izvedenci v prvem izvedenskem mnenju oziroma v čem bi bila njuna stališča dopolnjena z zaslišanjem A. A. Odločilna je tudi okoliščina, da je A. A. na zaslišanju, ki je bilo izvedeno pred dopolnitvijo izvedenskega mnenja, že odgovoril na odločilna vprašanja, glede razlogov za lom reber sprednjega platišča motorja in glede načina in možnosti, s katerimi se pridobijo strokovno preverjeni podatki glede ocene trdnosti materiala, opredelil se je tudi glede možnih testov ter izračunov mikroporoznosti.²⁴ Ta njegova stališča, posebej glede nezmožnosti izvedbe testov in izračunov ter pomanjkljiva argumentacija strokovne podlage, ki je posebej na zaslišanju povsem izostala, je narekovala potrebo po dodatnem strokovno argumentiranem izvedenskem mnenju, hkrati pa je drugo izvedensko mnenje Fakultete X, kot je bilo že pojasnjeno, postreglo s številnimi izračuni, testi, strokovno primerljivimi kriteriji in podatki, ki so potrdili dvome sodišča prve in druge stopnje v pravilnost prvega izvedenskega mnenja. Nobenega dvoma tudi ni, da so bili izvedenci pri izdelavi prvega izvedenskega mnenja omejeni pri analizi ustreznosti materiala,²⁵ s tem, da sta izvedenca, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, zahtevala, da jima tožnika omogočita, da pridobita vzorce spornega materiala z rezanjem dela ročice, ker sta pojasnila, da le na ta način lahko opravila teste, ki jih določa stroka, za oceno trdnosti materiala in za analizo njegovih mehanskih lastnosti.

55. Pritožba očita sodišču prve stopnje protispisnost, ker je zapisalo, da je C. C. večkrat izpostavil, da sam ni strokovnjak za livarstvo, niti največji strokovnjak za materiale. Pritožba izpostavlja, da je C. C. le enkrat izjavil in sicer na naroku 26. 10. 2018²⁶, da je D. D. strokovnjak livarske stroke in da ni izjavil, da ni največji strokovnjak za materiale. Pritožbeno sodišče ugotavlja, da je C. C. večkrat v izpovedbah izpostavil, da ni "ekspert in strokovnjak za livarstvo.. da je D. D. strokovnjak za livarstvo" izjavil pa je tudi " ...vsi to poznamo (materiale op. pritožbenega sodišča) približno, ne... itd."²⁷

56. Iz ravnanj sodišča prve stopnje ne izhaja, da bi postopalo pristransko in v smeri zavrnitve tožbenega zahtevka, nenazadnje že iz razloga, ker je sodišče v prvem sojenju z vmesno sodbo po temelju tožbenemu zahtevku ugodilo, v novem sojenju pa je večinoma sledilo napotkom, ki jih je dalo pritožbeno sodišče v sklepu, s katerim je bila vmesna sodba razveljavljena. Res pa je, da je zaradi ugotovitev iz drugega izvedenskega mnenja in še posebej po zaslišanju izvedencev prišlo do popolnega preobrata v postopku, saj so bila ugotovljena dejstva, zaradi katerih je sodišče prve stopnje utemeljeno zavrnilo tožbena zahtevka tožnikov. Zaslišanim izvedencem je bila dana možnost, da na zaslišanju podajo svoje strokovno mnenje, res pa je, da so bili odgovori izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, strokovno prazni, zato je sodišče prve stopnje od njih utemeljeno zahtevalo, da konkretno odgovorijo na zastavljena vprašanja. Pritožba konkretno ne očita izvedencema, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, da sta nestrokovna, da bi bila pristranska in da bi tožnika podvomila v njuno neodvisnost.

57. Sodišče prve stopnje ni kršilo pravila postopka, ker se ni opredelilo do vzroka poškodbe desnega dela platišča. Sodišče je ugotovilo, da ni dokazano, da bi bil vzrok za poškodbo *napaka* v materialu motorja, zato navedeno dejstvo ni bilo relevantno za presojo utemeljenosti tožbenega zahtevka.

58. Sodišče prve stopnje se je v sodbi glede izpovedb vseh izvedencev podrobno opredelilo in jih posamično dokazno ocenilo, dokazana ocena pa temelji na metodološkem napotku iz 8. člena ZPP. Skrbno je predstavilo argumente, zaradi katerih ni sprejelo ugotovitev izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje in razloge, zaradi katerih je sprejelo strokovne ugotovitve izvedencev, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje. Pritožbeno sodišče sprejema prepričljivo argumentacijo sodišča prve stopnje, na podlagi katere je ugotovilo, da ni izkazana odgovornost toženk iz naslova odgovornosti za napake na izdelku. Pritožbeno sodišče se v nadaljevanju obrazložitve sklicuje na te razloge sodišča prve stopnje, ker

se je na ta način izognilo ponavljanju.

Glede pasivne stvarne legitimacije prvo toženke

59. Tožnika sta navajala, da je bila prvo toženka pooblaščen zastopnik drugo toženke, ki je proizvajalec in da je bila prvo toženka generalni uvoznik. Prvo toženka ni bila uvoznik motorja, ker je Republika Slovenija vstopila v Evropsko unijo 1. 4. 2004, motor pa je bil kupljen 24. 5. 2007. Prvo toženka je izdala potrdilo o skladnosti vozila, kar je pogoj za registracijo, pravilna pa je trditev tožnikov, da s potrdilom o skladnosti proizvajalec jamči za tehnično brezhibnost vozila, kar pomeni, da odgovornost prvo toženke zaradi izdaje tega potrdila ni podana, še posebej iz razloga, ker tožnika ne zatrjujeta, da bi prvo toženka opustila kakršnekoli obveznosti v zvezi z ugotavljanjem tehnične (ne)primernosti motorja, ki bi posledično vplivale na nastanek škodnega dogodka. Tretji odstavek 4. člena ZVPot določa, da le v primeru, če proizvajalca *izdelka* ali uvoznika ni mogoče ugotoviti, se vsak dobavitelj *izdelka* šteje za proizvajalca, razen če v razumnem roku obvesti oškodovanca o tem, kdo je proizvajalec oziroma uvoznik. V konkretnem primeru ni sporno, kdo je proizvajalec motorja. Pri homologaciji je prišlo do administrativne napake, tožnika pa ne navedeta nobenega relevantnega dejstva, ki bi potrjeval vzročno zvezo med to napako in škodnim dogodkom.

Pravna podlaga produkcijske odgovornosti, vzročna zveza in dokazno breme

60. Pritožbeno sodišče je že v sklepu I Cp 1397/2016 z dne 19. 10. 2019 podrobno predstavilo materialno pravo iz naslova produkcijske odgovornosti, ki ga je sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi povzelo, zato bo pritožbeno sodišče v nadaljevanju izpostavilo le del teh materialnopravnih stališč.²⁸

61. Pri napaki na izdelku (produkcijski odgovornosti) mora oškodovanec na podlagi 7. člena ZVPot dokazati napako, škodo in vzročno zvezo med njima. Proizvod ima po 6. členu ZVPot napako, kadar njegova varnost ni takšna, kot jo potrošnik lahko upravičeno pričakuje.²⁹ Proizvajalec pa ni odgovoren, če je *napaka* posledica skladnosti *izdelka* s prisilnimi predpisi (tretja alineja prvega odstavka 10. člena ZVPot).

62. Koncept dokazovanja napake in posledično vzročne zveze, kot jo v preambuli in 4. členu opredeljuje Direktiva Sveta 85/374/EGS z dne 25. 7. 1985 v zvezi s spremembo Direktive Sveta 1999/34/ES z dne 10. 5. 1999 (v nadaljevanju Direktiva)³⁰ se ne sme razlagati na način, ki bi oškodovancu nalagal nerazumno dokazno breme, ker je namen Direktive uravnotežiti položaj oškodovanca in (objektivno odgovornost) proizvajalca, ob upoštevanju dolžne zaščite potrošnika, ki upravičeno pričakuje zaščito pred škodo, ki mu jo je povzročil izdelek z napako. Za dokazovanje napake v okviru vzročne zveze se od oškodovanca zahteva, da dokaže fizični defekt na proizvodu, ki je pripeljal do pomanjkljive varnosti. Na oškodovancu ni dokazno breme, da bi moral dokazati vse posebnosti izvora napake ali natančno naravo napake na proizvodu. Oškodovanec mora pri dokazovanju objektivne odgovornosti proizvajalca torej dokazati napako in škodo ter da mu je zaradi te napake nastala škoda. V zvezi z dokazovanjem vzročne zveze so se v pravni praksi članic EU vzpostavili različni pristopi glede potrebnega dokaznega standarda vzročne zveze, ki je kot že povedano na oškodovancu.³¹ Pri ugotavljanju vzročne zveze pri produktni odgovornosti in sicer, ali je *napaka* povzročila škodo, gre običajno za zapletena (znanstveno) tehnična vprašanja, kjer ni mogoče z gotovostjo oziroma visoko stopnjo materialne resnice (oziroma prepričanja) ugotoviti oziroma dokazati obstoja takšne vzročne zveze. Običajno gre za različne možne vzroke, zato bi bilo za oškodovanca pretežko dokazno breme, da bi moral poleg glavnega vzroka, ki potrjuje obstoj vzročne zveze, še dokazovati, da ni obstajal noben drug vzrok (čeprav manj verjeten), ki je povzročil škodni dogodek. Zato

je proizvajalec odgovoren za škodo, ki je nastala zaradi škodnega dogodka, če oškodovanec z verjetnostjo, ki presega mejni prag zadostne verjetnosti (torej 50 odstotkov),³² dokaže, da je *napaka* vzrok nastanka škodnega dogodka in posledično škode. Ali povedano drugače. Po večinskem mnenju teorije bo tisti, ki nosi dokazno breme, uspel, če bo svoje trditve o dejstvih tako argumentiral (dokazal), da bo izključen vsak razumen dvom, oziroma da o resničnosti teh trditev ne bi dvomil noben razumen, v življenjskih zadevah izkušen človek,³³ s tem, da pri ugotavljanju produkcijske odgovornosti, sodišča pri presoji pravil o trditvenem in dokaznem bremenu potrošnika (tožnikov) izhajajo iz razumnih in ne prestrogih zahtev. Potrošnik je namreč običajno laik, poteka izdelave proizvoda običajno ne pozna in tudi ne standardov in prisilnih predpisov, ki določajo standarde konstrukcije in izdelave *izdelka*, običajno tudi ne zmore zbrati vseh dokumentov, ker so pri proizvajalcu.³⁴ Vendarle pa ostaja na potrošniku materialno dokazno breme in sicer ne glede na to, kako se je med samim postopkom prenašalo procesno dokazno breme.³⁵

O dokazni oceni izvedenskih mnenj izvedencev za raziskavo prometnih nesreč

63. Sodišče prve stopnje je v obrazložitvi sodbe zapisalo, da tožnika nista zmogla dokaznega bremena, ker nista uspela z verjetnostjo, ki je višja od 50 % dokazati, da je *napaka* na izdelku vzrok nastanka škodnega dogodka. Ta zapis morda kaže na spoznavno krizo, ker je sodišče odločilo na podlagi dokaznega bremena, pa vendar dokazana ocena sodišča prve stopnje ne pušča nobenega dvoma, da ni izkazano, da bi bila *napaka* na izdelku vzrok za škodni dogodek, zato je sodišče prve stopnje v sodbi tudi zapisalo, da se ni "ukvarjalo z drugimi okoliščinami škodnega dogodka (ali je bil motor preobremenjen, kdaj je nastala poškodba na desni strani oboda platišča, ali je pred ali med prometno nesrečo prišlo do udarca v platišče, ali je prvo tožnik prenapeto zaviral), ker je v tem delu šlo za obrambne manevre tožencev."³⁶ Glede na pritožbene navedbe, pritožbeno sodišča pojasnjuje, da se je sodišče prve stopnje z drugimi okoliščinami, ki bi lahko bile vzrok za škodni dogodek, ukvarjalo predvsem iz razloga, ker prvo izvedensko mnenje ni dalo strokovno podkrepjenih odgovorov za ugotovitev (ki je bila bolj teza kot ugotovitev izvedencev), da je vzrok za škodni dogodek obsežna mikroporoznost. Fokus dokaznega postopka se je po izdelavi drugega izvedenskega mnenja bistveno spremenil in osredotočil na bistveno vprašanje, ali je *napaka* na motorju vzrok za škodni dogodek. Tožnika želita izvotliti prepričljivo dokazno oceno sodišča prve stopnje, da *napaka* na motorju ni dokazana, ko v pritožbi navajata okoliščine,³⁷ ki niso bile vzrok za prometno nesrečo, ker so te okoliščine ali vzroke za škodni dogodek izključila izvedenca za raziskavo prometnih nesreč. Zmotna je pritožbena teza v tem delu, kot jo je mogoče razumeti, da iz razloga, ker se ni moglo zanesljivo ugotoviti, ali je vzrok za škodni dogodek *napaka* na izdelku in ker gre za odločilno dejstvo, je izkazan obstoj spoznavne krize, zaradi katere bi sodišče prve stopnje moralo upoštevati, da druge okoliščine, niso možen vzrok za škodni dogodek, zato je lahko vzrok za škodni dogodek le *napaka izdelka*. Ta teza ni utemeljena, ker dokazna ocena glede (zatrjevanje) napake *izdelka*, ne narekuje potrebe, da bi se ugotavljalo, ali je v konkurenci različnih možnih vzrokov, najbolj verjeten vzrok za škodni dogodek prav *napaka* na izdelku.³⁸ Ali povedano bolj konkretno. Te okoliščine bi bile relevantne, če bi tožnika vsaj s potrebno stopnjo verjetnosti dokazala, da je možen vzrok za nesrečo slaba kvaliteta materiala obroča sprednjega kolesa, ali če bi zaradi pomešanja različnih vzrokov prišlo do škodnega dogodka. Glede na dokazno oceno sodišča prve stopnje, izključitev okoliščin, ki jih navaja pritožba, kot možnih vzrokov za škodni dogodek, ne bi pripomogla k drugačni dokazni oceni, kot jo je ugotovilo sodišče prve stopnje, zato tudi ni bilo potrebe, da bi se sodišče prve stopnje do teh okoliščin posebej opredeljevalo.^{39, 40}

64. Pritožba zato zmotno meni, da bi sodišče prve stopnje moralo upoštevati kot odločilna dejstva ugotovitve izvedencev za raziskavo prometnih nezgod, da vzrok za nastanek nezgode ni bil: način vožnje, obremenitev motorja oziroma prekomerna teža ali ravnanje tožnika pri vožnji z motorjem in da izvedenca nista ugotovila zunanjih ovir, ki bi vlivale na potek nesreče, da ni bilo opaziti znakov zagozditve trdega

predmeta, ki bi povzročil lom ročic platišča in da je do nezgode lahko prišlo zaradi blokade sprednjega kolesa, ker so se zlomile napere platišča. Na teh predpostavkah pritožba utemeljuje tezo, da so bili v postopku ugotovljeni vsi možni vzroki za škodni dogodek, ki so bili izključeni, razen *napaka* na motorju. Pritožba tudi spregleda, da so vsi izvedenci ugotovili, da je morala delovati močna zunanja sila,⁴¹ ki je povzročila prelom pest obroča sprednjega kolesa. Tožnika tudi nista navedla, katera je bila ta sila, ki je delovala na motor, zaradi katere je prišlo do preloma in da bi material obroča sprednjega dela kolesa motorja moral vzdržati tudi te obremenitve. Pritožbeno sodišče (kot obiter dictum) pojasnjuje, da številni drugi zunanji dejavniki lahko vplivajo na (ne)stabilnost motorja (npr. oljni madež, pesek na cestišču itd.) in lahko povzročijo lom platišča (npr. vdolbine, izbokline, veliko kamenje na cestišču itd).⁴²

65. Izvedenca za raziskavo prometnih nesreč sta na podlagi trditev tožnikov glede načina vožnje in mesta padca ter stanja cestišča in obrobne deli cestišča ter stanja motorja, potrdila, da je možno, da je do škodnega dogodka prišlo na način, kot ga zatrjujeta tožnika, kar pa ne pomeni, da je s tem s potrebno stopnjo verjetnosti že dokazano, da je bil vzrok škodnega dogodka mikroporoznost reber oziroma obroča sprednjega kolesa. Nenazadnje je tudi izvedenec za raziskavo prometnih nesreč pojasnil, da je mogoče vzrok za nastanek poškodbe reber obroča ugotoviti le na osnovi analize materiala, iz katerega je izdelano platišče motorja in da za to področje izvedenec za raziskavo prometnih nesreč ni usposobljen.⁴³

O dokazni oceni izvedenskih mnenj izvedencev za raziskavo materiala

66. Tožnika v pritožbi trdita, da je sodišče prve stopnje neutemeljeno sledilo izvedencema, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje. Struktura ekspertize je sestavljena iz izvida in mnenja ter praviloma spominja na sodbo. V izvidu izvedenec ugotovi dejstva, v mnenju pa poda svoj strokovni sklep, do katerega je prišel z uporabo abstraktnih pravil stroke. Ker je tudi izvedensko mnenje podvrženo dokazni oceni sodišča, je pomembno, posebej, ko gre za ekspertize, ki se v odločilnih razlogih razlikujejo, na podlagi katerih abstraktnih pravil stroke je izvedenec podal strokovni sklep in ali je ta pravila upošteval pri ekspertizi in na kakšen način ter ali je mogoče te strokovne ugotovitve znova preveriti.⁴⁴

67. Prvo izvedensko mnenje ni dalo konkretnih odgovorov na vprašanja, na podlagi katerih analiz, testov, izračunov in drugih pravil (livarske) stroke, so izvedenci ugotovili, da je bila mikroporoznost verjeten vzrok za lom pest oziroma obroča sprednjega kolesa motorja, enako tudi ne zaslišanja teh izvedencev.⁴⁵ Odgovori so bili (pre)splošni in strokovno prazni,⁴⁶ kar še posebej velja glede metod, s katerimi so utemeljevali, da je najverjetnejši vzrok za nesrečo mikroporoznost obroča motorja. Izvedenci so zastopali tezo, da sicer obstajajo metode preizkusa kvalitete in trdnosti materiala, ki pa niso uporabljive v konkretnem primeru, s tem, da navedeni izvedenci tudi niso strokovnjaki s področja livarstva,⁴⁷ zato so lahko posredovali le splošna znanja glede lastnosti materiala. Simptomatična je izpoved A. A., ko na številna vprašanja sodišča prve stopnje in pooblaščenec, ali so izvedenci opravili teste glede trdnosti oziroma kvaliteta materiala, ni dal določnega odgovora oziroma je pavšalno zatrjeval, da "nobene preiskave ne bi mogle več ugotoviti."⁴⁸ Po drugi strani pa je C. C. pojasnil, da ni opravil nateznega testa in da ne ve, če obstaja tak test, s katerim se da določiti na celotnem platišču trdnost materiala za vsak posamezni kos platišča,⁴⁹ hkrati pa, da testov in drugih raziskav pri izdelavi prvega izvedenskega mnenja niso mogli opraviti, ker niso dobili celotnega platišča, in da jim ni bilo dovoljeno, da "režejo dele".⁵⁰

68. V nasprotju z izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, sta izvedenca, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, zahtevala od tožnikov, da ta material dostavita, da se bodo odrezali vzorci, ker v nasprotnem testov, preizkusov, meritev in strokovnih odgovorov glede kvalitete oziroma trdnosti materiala ne moreta dati. Tožnika sta šele pod grožnjo, da bo sodišče prve stopnje odločilo po stanju spisa,⁵¹ ta

material izvedencema posredovala, predhodno pa sta vztrajala, da izvedensko mnenje dopolnijo izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje.

69. Dopolnilno izvedensko mnenje potrjuje, da je za odgovore na sporna vprašanja potrebno specialistično znanje iz področja livarstva,⁵² ki ga imata izvedenca, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, kar je bil očitno razlog, da je Fakulteta X tema izvedencema naložila, da odgovorita na številna dopolnilna strokovna vprašanja, ki so jih postavile pravnne stranke in sodišče prve stopnje po izdelavi prvega izvedenskega mnenja in zaslišanju izvedencev, ki so izdelali to mnenje. Ni zanemarljivo dejstvo, da se izvedenec D. D. ukvarja z analizami materialov v livarstvu, da vodi Katedro A. in da se z livarstvom ukvarja že petindvajset let,⁵³ na Katedri A. pa dela tudi E. E. Vsi izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje so potrdili oziroma to smiselno izhaja iz njihovih izpovedb, da so v konkretnem primeru potrebna specialistična znanja s področja livarstva.⁵⁴ V tem je očitno razlog, da je bilo prvo izvedensko mnenje strokovno pomanjkljivo in da so bile izpovedbe teh izvedencev strokovno neprepričljive, predvsem pa nepreverljive.

70. Izvedenca, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, sta celovito predstavila ne le splošne teze, ki sodijo v sfero splošne izobrazbe, ko tudi ni potrebe po postavitvi izvedenca (da poroznost vpliva na kvaliteto in trdnost materiala, da večja kot je poroznost, večja je možnost loma materiala in da je bila pri spornem materialu ugotovljena "velika" mikroporoznost in da v delu, ki je porozen ni materiala), marveč tudi vse analize in meritve (v izvidu so navedeni in predstavljeni: natezni in tlačni test, metalografska preiskava, meritve velikosti por in delež površinske mikroporoznosti, ki sta jih v besedilu in v grafih ter izračunih tudi predstavila itd), na podlagi katerih sta dala strokovno prepričljive odgovore na vprašanje sodišča prve stopnje in pravnih strank. Določno sta odgovorila na vprašanje sodišča in sicer, da je možnost, da je lom krakov povzročila mikroporoznost "nična". Odločilna pa je okoliščina, da je njune ugotovitve moč preveriti.

71. C. C. in B. B. sta tudi po izdelavi dopolnilnega izvedenskega mnenja vztrajala pri ugotovitvah iz prvega izvedenskega mnenja, ne da bi navajala strokovno podprte razloge, s tem, da tudi nista zatrjevala, da bi bilo treba prvo izvedensko mnenje dopolniti, da bi se opravili dodatni standardni testi iz področja livarstva. V nadaljevanju bodo predstavljene tudi njune (vsebinsko) različne izpovedbe, ki kažejo, da določenim odločilnim dejstvom iz drugega izvedenskega mnenja pritrjujeta oziroma jim ne nasprotujeta.

72. Ni bilo tudi sporno, da je bila poroznost prisotna na platišču motorja, kar je značilnost vsakega ulitka, in da poroznost zmanjšuje trdnost materiala oziroma da vpliva na mehanske lastnosti materiala, s tem, da sta D. D. in E. E. pojasnila, da se z tlačnim in nateznim testom ugotovijo mehanske lastnosti materiala, takega kot je, v smislu mikrostrukture z defekti.

Glede mikroporoznosti in sledi lomnih površin

73. V prvem izvedenskem mnenju⁵⁵ so izvedenci pojasnili, da "povezava mikrolunkerjev s potekom razpok in prelomnih površin vseh porušenih ročic kolesa kaže, da je imela mikroporoznost pomembno vlogo pri širjenju razpok in nastanku prelomov, pri čemer ne moremo pokazati na dogodek, ki bi izvali to porušitev." Posebej zaslihanje teh izvedencev je dodatno vzpostavilo dvom v pravilnost njihovega izvedenskega mnenja, ker je bilo neprepričljivo njihovo stališče, da posebnih analiz niso opravili, ker niso bile potrebne. Navedeni izvedenci so pojasnili, da povezava mikrolunkerjev po vseh štirih porušenih ročic kolesa kaže, da je imela mikroporoznost pomembno vlogo pri širjenju razpok in nastanku prelomov, vendar ni mogoče pokazati na dogodek (način in velikost obremenitve), ki je izzval to porušitev. A. A. je izpovedal, da bi "s testi dobili lastnosti materiala, ne pa vzroka poškodbe in da ne bi mogli z nobeno

preiskavo ugotoviti več, kot so ugotovili,"⁵⁶ C. C. pa, da je "lom kombinacija več vzrokov, eden od teh je poroznost, potem so še obremenitve, za katere pa se ne ve kakšne so bile." Izvedenec B. B. je pojasnil,⁵⁷ da se je videla mikroporoznost in ostale mikrostrukturne značilnosti, ki so normalne za zlitino, da pa jih je presenetilo, da je bil delež teh mikrolunkerjev na prelomu večji kot v mikrostrukturi, zato se je po njegovem mnenju razpoka širila po tej mikroporoznosti.

74. Drugo izvedensko mnenje potrjuje, da ni bil pravilen strokovni pristop teh izvedencev, ker sta D. D. in E. E. naredila številne analize in testi, ki so sicer običajna praksa v livarski stroki, ko se presoja (ne)kvaliteta materiala in razlogi, zaradi katerih je prišlo do (pre)loma materiala. D. D. je pojasnil, da je mikroporoznost najbolj vidna na mestu preloma, ker ni skoncentrirana na enem mestu, temveč se pojavi na več nivojih.⁵⁸ Iz dopolnilnega izvedenskega mnenja izhaja, da sta izvedenca izrezala dva vzorca za natezni test z namenom določitve mehanskih lastnosti zlitine in dva valjčka za izvedbo tlačnega testa. Iz krajšega dela ročice, na kateri je tudi prelom, je bil odvzet vzorec za metalografsko analizo.⁵⁹ Ta analiza je pokazala, da je mikrostruktura materiala homogena, kar pomeni, da so dendriti razporejeni po celotnem volumnu, med njimi pa je izoblikovan evtektik, ki je tudi homogen. Mikrostruktura je zelo podobna pri vseh vzorcih, ki sta jih izvedenca analizirala. Analiza mikroporoznosti je pokazala, da se giblje od 0,2 pov. % do 0,79 pov. %, v povprečju pa je 0,41 pov. %.⁶⁰ Izvedenca sta predstavila tudi rezultate nateznega testa, ki se običajno uporablja za določanje mehanskih lastnosti zlitine in ugotovila, da ugotovljene "vrednosti presegajo zahteve standardov za to zlitino."⁶¹ Pojasnila sta, da se z nateznim testom ugotovijo mehanske lastnosti celotnega materiala, takega kot je, v smislu mikrostrukture z defekti, vpliv oblike, velikost in porazdelitve mikrostrukturnih sestavin ter da homogenost materiala daje pomemben odgovor glede trdnosti celotnega materiala. S tem testom se ugotovi delež mikrostrukture. Izvedenca sta pojasnila, da je glede na homogenost celotnega materiala, izključeno, da bi bila poroznost razloga za zlom ročic. Naslednja pomembna njuna ugotovitev je, da je površinska poroznost v povprečju le 0,42 pov. %, zato se trdnost materiala, lahko spremeni le zanemarljivo,⁶² zato je morala biti sila porušitve razmeroma velika.⁶³ Izvedenca sta še pojasnila, če bi obsežna mikroporoznost obstajala, bi bil povprečen procent poroznosti večji. D. D. in E. E. sta v nasprotju z izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, tudi izmerila mikroporoznost.⁶⁴ Iz razloga, da bi izključila možnost za napako, sta izmerila poroznost in jo ne le ocenila,⁶⁵ s tem, da sta na podlagi testov in analiz ugotovila, da mikroporoznost ni skoncentrirana.⁶⁶ D. D. je pojasnil, da v primeru, če "gledamo stereografsko projekcijo in gledaš dol vidiš normalno več poroznosti, kot pa če jo obideš v eni liniji."⁶⁷ Prepričljiva je zato njuna ugotovitev, da je imela poroznost zanemarljiv vpliv na mehanske lastnosti platišča,⁶⁸ da tudi če ne bi bilo poroznosti, bi bile lastnosti spornega materiala višje le od 5 – do 10 %, zato sporni material ustreza mehanskim standardom⁶⁹ in posledično do loma ročic ni prišlo zaradi mikroporoznosti.⁷⁰

75. D. D. in E. E. sta pojasnila, da je do zloma prišlo v trenutku, ker razpoke niso nastajale in se širile, s tem, da sta izvedenca izključila možnost, da bi platišče razpadlo samo od sebe oziroma pri mirni vožnji⁷¹ in da je morala delovati močna zunanja sila. Tudi A. A. je pojasnil, da hitrost ni v povezavi z lomom in da so se kraki porušili na enkrat in v zelo kratkem razdobju.⁷² C. C. pa je izpovedal, da sama poroznost načeloma ne bi bila problem, če ne bi bilo še drugih vplivov,⁷³ da zaradi same poroznosti ne bi prišlo do zloma materiala⁷⁴ in da ne more odgovoriti na vprašanje, koliko se je povečala koncentracija napetosti zaradi mikroporoznosti in da je tak izračun sicer možen, da pa sam tega ne zna izračunati.⁷⁵ B. B. je pojasnil, da razen glede poroznosti, drugih napak na materialu ni bilo.⁷⁶ E. E. pa,⁷⁷ da je prišlo do zloma štirih ročic, ker je morala biti zunanja sila zelo velika, zato tudi če bi bil material brez napak, bi bile mehanske lastnosti materiala prenizke, da bi zdržale take obremenitve.

76. Vsi izvedenci so si enotni, da je sporni material homogen in da je iz primernih sestavin, kar je glede na

zgoraj pojasnjena stališča pomembna okoliščina za presojo trdnosti celotnega materiala, tudi tistega dela, kjer je prišlo do loma in da je do preloma prešlo zaradi velike sile.⁷⁸ Pritožba zato neutemeljeno graja sodišče prve stopnje, ker je te nesporne ugotovitve izvedencev štel kot relevantna dejstva za presojo kvalitete materiala tudi na delu, kjer je prišlo do loma.

77. Iz prvega izvedensko mnenje izhaja, da je nastanek razpok posledica obremenitve kolesa, ki mu je prisotna poroznost le olajšala napredovanje.⁷⁹ Vsi izvedenci govorijo o veliki sili, hkrati pa tožnika zatrjujeta, da motor ni bil preobremenjen in da je tožnik vozil z nizko hitrostjo.⁸⁰ Izvedenci so izključili možnost, da bi platišče razpadlo pri mirni vožnji, ker prelomne površine kažejo na trenutni zlom. Iz drugega izvedenskega mnenja izhaja, da v primeru, če bi šlo za "utrujenostni" zlom, bi razpoka napredovala dalj časa, kar na prelomni površini pusti linije ali plasti, po katerih je razpoka napredovala, prelomne površine pa ne kažejo na tak pojav, s tem, da so bile z nateznim in tlačnim testom ugotovljene mehanske lastnosti materiala, ki presegajo standarde.⁸¹ Ni tudi sporno, da je bil motor praktično nov, saj je imel prevoženih le nekaj več kot 3000 km.

78. Iz teh razlogov ni moč slediti izpovedbi A. A., da so z elektronskim mikroskopom videli, da en del prelomne površine ne poteka čez kovino, ampak po površini mikroporoznosti. Drugih pojasnil, na podlagi katerih drugih metod, ki so uveljavljene v livarski stroki, so izvedenci ugotovili, da je lom posledica poroznosti materiala, A. A. ni navedel, saj po njegovem mnenju druge analize in testi niso bili potrebni, ker se je "jasno videla" slabost materiala,⁸² in da je poroznost močno vplivala na potek razpoke. A. A. pa ni mogel odgovoriti na vprašanje, ali je poroznost vplivala na nastanek razpoke.⁸³

79. Iz drugega izvedenskega mnenja izhaja, da volumski odstotek poroznosti ni primerljiv s površinskim. Razmerje med volumskim in površinskim odstotkom poroznosti ni odvisen samo od odstotka poroznosti, ampak tudi od velikosti por, oblike por in razporeditve por. Če so pore velike in dodatno še ostrorobne ter koncentrirane na enem mestu, imajo večji zarezni učinek in so mehanske lastnosti materiala slabše, kot pa če so pore razporejene enakomerno po volumnu in so majhne in bolj sferično oblikovane. Mehanske lastnosti se zato določijo z nateznim testom, ki poda lastnosti celotnega materiala, takega kot je, v smislu mikrostrukture z defekti, vpliv oblike, velikosti in porazdelitve mikrostrukturnih sestavin.⁸⁴ Na podlagi izvedenih testov in izračunov sta D. D. in E. E. na vprašanje sodišča prve stopnje pojasnila, da je verjetnost, da je mikroporoznost povzročila lom krakov platišča "nična." D. D. je še pojasnil, da tudi, če bi bilo poroznosti 50 % ne bi prišlo do preloma. Zato okoliščina, da je bil motor močno obložen, ni imela vpliva.⁸⁵ Iz teh razlogov ni mogoče sprejeti ugotovitev izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, ki so zgolj "videli" slabost materiala, ne da bi se vsebinsko opredelili do "videne" mikroporoznosti na podlagi testov, ki so v takih primerih redna praksa v livarski stroki.

80. D. D. in E. E. sta pojasnila, da količina poroznosti v konkretni litini ni opredeljena s standardi in da gre za dogovor med livarjem in proizvajalcem motorjev, vendar sta hkrati navedla, da je dopustna meja poroznosti definirana s standardi UNI 1706, BDS-0607. Pritožba ne navaja razlogov, na podlagi katerih bi pritožbeno sodišče podvomilo, da izvedenca nista pravilno upoštevala teh standardov oziroma da so navedeni standardi neustrezni za oceno lastnosti spornega materiala.⁸⁶

81. Iz prvega izvedenskega mnenja izhaja, da "primerjava mikrostrukture zlitine poškodovanega platišča motornega kolesa K. z mikroskulpturo primerjalnega platišča motornega kolesa Y. pove, da se iz dane zlitine lahko izdelata bistveno kvalitetnejši izdelek (ulitek), kot je to primer poškodovanega platišča motorja K.,"⁸⁷ kar pa ne dokazuje, da je bil vzrok za lom v napaki v materialu. Iz dopolnitve izvedenskega mnenja in zaslišanja D. D. izhaja, da mehanske lastnosti materiala presegajo določene standarde.^{88, 89} Posledično

je tudi zmoten očitek pritožbe, da je bilo v postopku ugotovljeno, da je kvaliteta spornega materiala odvisna zgolj od dogovora med proizvajalcem in livarjem.

Glede nateznega in tlačnega testa

82. C. C. je izpovedal, da natezni preizkus ni primerno sredstvo za ugotavljanje trdnosti materiala v konkretnem primeru, ker obstaja problem obširne mikroporoznosti, in da se trdote materiala na delih, kjer je mikroporoznost, ne da meriti. Tudi B. B. je pojasnil, da je bil delež mikrolunkerjev na prelomu večji kot v mikrostrukturi, kar pomeni, da se je razpoka širila po mikroporoznosti. A. A. pa je izpovedal, da niti ni bil namen oziroma niti ni bilo potrebe, da bi izmerili trdnost materiala, ker je že iz raziskav, ki so bile narejene, mogoče videti slabost materiala. Navedeni izvedenci so zastopali enotno stališče, da dodatni testi niso mogoči oziroma niso potrebni.

83. Na zaslišanju 11. 12. 2018 pa je C. C. pojasnil,⁹⁰ da "nima pripomb glede dopolnilnega izvedenskega mnenja, razen glede procenta poroznosti, ker so bili preizkusi narejeni stran od mesta loma" v nadaljevanju pa "jaz si ne bi upal trditi, pa, če on (D. D. op. pritožbenega sodišča) to trdi pač ve zakaj." Nobenih konkretnih strokovno argumentiranih ugovorov ni bilo glede konkretnih izračunov in testov, na podlagi katerih sta D. D. in E. E. ugotovila homogenost celotnega materiala in glede ugotovitve, da je površinska poroznost v povprečju le 0,42 pov. %, in da se trdnost materiala lahko spremeni le zanemarljivo.⁹¹ Natezni test torej daje (tudi) odgovor, za koliko so se mehanske lastnosti materiala zmanjšale zaradi mikroporoznosti, ti izračuni in ugotovitve pa so podrobno predstavljene v drugem izvedenskem mnenju.

84. C. C. je na zaslišanju 26. 10. 2018 še pojasnil,⁹² da se je pred zaslišanjem pogovarjal z A. A. glede prevzema vzorcev, ker "niso dobili celega platišča, ampak smo le del odrezali, kjer smo naredili analizo mikrostrukture z elektronskim mikroskopom, na poškodovanem delu smo tudi izmerili trdote, ki so bile popolnoma korektne v skladu z inženirsko prakso...jaz sem tudi dal predlog, da naredimo tlačni pa natezni preizkus, vendar takrat ni bilo dovoljeno, da pač režemo dele." B. B. pa je pojasnil, da tlačni in natezni test materiala lahko pokažeta na lastnosti celotnega platišča in tudi na lastnosti v delu, v katerem je prišlo do zloma reber platišča, ker drugih napak niso našli⁹³ in ker "so natezni preizkusi, glede na dopolnilno izvedensko mnenje, pokazali, da ta trdnost ustreza standardom, potem je očitno material kljub poroznosti še vedno ustrezen, pač glede na te natezne preizkuse."⁹⁴ Pojasnil je tudi, da v prvem izvedenskem mnenju niso izračunali deleža mikroporoznosti, kar sta storila izvedenca v drugem izvedenskem mnenju.⁹⁵ Tudi na podlagi teh izpovedb torej ne bo držala teza pritožbe, da tlačni in natezni test nista primerna testa za ugotavljanje trdnosti materiala in vzrokov za njegov lom.

85. Mehanske lastnosti materiala je mogoče ugotoviti le z nateznim testom, ki da odgovor glede lastnosti celotnega materiala z vsemi njegovimi defekti. D. D. je na zaslišanju pojasnil, da natezni test vključuje vse vplive na mehanske lastnosti, torej vse mikrostrukturne sestavine, ki so v materialu prisotne, med katere sodi tudi poroznost in da je bilo ugotovljeno, da je kemijska sestava praktično enaka na vseh mestih platišča ter da so lastnosti le majhno drugačne in ne povsem enake na celotnem delu ter da sta izmerila poroznost v površini, na podlagi katere sta skupaj z nateznim testom ugotovila njeno enakomerno porazdelitev.⁹⁶ Že iz teh razlogov je zmotna pritožbena teza, da iz razloga, ker izvedenca nista mogla izvesti nateznega testa na mestu loma, nista mogla pridobiti relevantnih podatkov o trdnosti materiala na mestu loma,⁹⁷ na katerem so izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, "videli veliko mikroporoznost materiala." D. D. je pojasnil,⁹⁸ da ni mogoče narediti testa na istem mestu, kjer je razpoka,⁹⁹ ker so vrednosti manjše tudi do 70 %; sta pa izvedenca naredila teste iz krakov, ki sta jih

upoštevala pri analizi kvalitete litine, izmerila pa sta tudi poroznost na več nivojih. D. D. je še pojasnil, da oblika, velikost, porazdelitev mikrostrukturnih sestavin vpliva tako ugodno na sporni material, da ima tako trdnost, da mu ugotovljena mikroporoznost, tudi če bi jo bilo več, ne škodi.¹⁰⁰ Pojasnil je še, da do preloma ni prišlo zaradi tako imenovanega "utrujenostnega preloma", ki bi nastal zaradi izjemno dolgega preobremenjevanja platišča, ker bi se v takem primeru na prelomnih površinah videle tako imenovane "fatiklinje, s tem, da je prišlo do porušitve hipoma zaradi delovanja zunanje sile,¹⁰¹ in da pa je material bistveno presegal minimalne vrednosti po standardih.¹⁰² Nobenih nasprotij ni v teh ugotovitvah izvedencev, kot to izpostavlja pritožba, prav tako pa je tudi protispisna pritožbena trditev, da sta izvedenca "le" na podlagi tlačnega in nateznega testa sklepala na mehanske lastnosti materiala.

86. C. C. je pojasnil, da se napake lahko pojavijo tudi lokalno. To možnost je dopustil E. E., ko je na vprašanje pojasnil, da nihče ne more zagotoviti, da bi bili rezultati testov na prelomni površini enaki, kot na površini, kjer so se testi izvajali; lahko so enaki ali različni, s tem, da bi bila teoretično trdnost na mestu preloma lahko tudi večja.¹⁰³ To teoretično pojasnilo v ničemer ne zmanjšuje prepričljivih ugotovitev izvedencev D. D. in E. E. glede ugotovljenih lastnosti spornega materiala. Še posebej glede na izračunana možna odstopanja glede mehanskih lastnosti materiala od dela do dela in glede na pojasnilo, da tudi, če bi odrezali del kovine, kjer je prišlo do preloma, preizkušane ne bi pokazal drugačnih rezultatov za mikroporoznost, kot te, na katerih so teste dejansko naredili. Sodišče prve stopnje v tem delu pravilno opozarja tudi na izpovedbo B. B.,¹⁰⁴ ki je pojasnil, da razen, če bi bila na nekem mestu v materialu neka velika *napaka*, potem bi moral biti sporni material bolj ali manj homogen.

87. Glede analiz, ki jo je naredil ZAG,¹⁰⁵ ki jo izpostavlja pritožba, je D. D. prepričljivo pojasnil, da tudi iz te analize izhaja, da je poroznost več ali manj relativno enako izotropno razporejena po volumnu in da ni velikih centrov poroznosti.¹⁰⁶ Iz poročila zgolj izhaja, da je na platiščih, katere so primerjali s spornim platiščem, bistveno manj poroznosti in da obstaja možnost, da je poroznost možen razlog za prelom krakov.

88. Nobeden (novih) tehničnih podatkov, izračunov in testov, ki so običajni v livarski stroki, izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, ne morejo ponuditi, ker je njihova (enotna) teza, ki je dokazno zmotna, da so dodatne preiskave nepotrebne, ker jih ni mogoče narediti na mestu loma, kar tudi ni sporno, ker tam ni več materiala. Če bi sprejeli tezo izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, bi to pomenilo, da vzrok za vsak lom materiala izkazan že s tem, ko se na materialu vidi mikroporoznost. Mikrooroznost nedvomno vpliva na kvaliteto materiala, pa vendar so analize in testi ter izračuni, ki sta jih naredila D. D. in E. E. prepričljivo ovrgli tezo, da je mikroporoznost spornega materiala vzrok za lom (reber) obroča.

89. D. D. in E. E. sta pojasnila, da praviloma do razpada oziroma porušitve platišča pride zaradi zunanjega delovanja sil, kot na primer močen udarec, radialni oziroma direktni ali pa anksialni ali bočni.¹⁰⁷ Platišče je varnostni element in običajno v celotni življenjski dobi ne preseže trajne dinamične trdnosti in se je pri normalnih pogojih uporabe ne poruši. Na izrecno vprašanje sodišča prve stopnje sta tudi pojasnila, da je glede na predmet porušitve – platišče z zlomljenimi kraki, ročicami in deformiranim obročem platišča na desni strani, in pestom, ki je premaknjen iz svoje ravnovesne lege ter zaradi plastične deformacije in porušenih ročic, po njunem mnenju na platišče delovala močna zunanja sila, ki je povzročila poškodbo in da je na desni strani obroča platišča moč opaziti navzven deformiran obroč ter nekaj raz na notranji desni strani obroča, kar kaže na delovanje sil, te pa so se v naslednji sekvenci prenesle na ročice v pestu in povzročile porušitev ročic. Po njunem mnenju ne gre le za odrgnino, ki ni strukturirana, saj ima elemente, ki so bolj fino izdelani in hkrati grobo izdelani; ne gre zgolj za разо, ampak plastično deformacijo, ki je

nastala v času škodnega dogodka.¹⁰⁸ Te ugotovitve pritožba izpodbija, ker sta izvedenca za raziskavo prometnih nesreč ugotovila drugačne razloge za poškodbo tega dela platišča. J. J. pri pojasnjevanju poteka prometne nesreče, pojasnil, da je mogoče vzrok za nastanek poškodbe reber obroča ugotoviti le na osnovi analize materiala, iz katerega je izdelano platišče motornega kolesa in da za to področje izvedenec za raziskavo prometnih nesreč ni usposobljen.¹⁰⁹ Ta dejstva niso vplivala na ugotovitve izvedencev, ki sta izdelala drugo izvedensko mnenje, do teh dejstev se sodišče v sodbi tudi utemeljeno ni opredelilo, ker niso bila odločilna za presojo, ali je bila *napaka* v materialu vzrok za škodi dogodek, ker je bilo z drugimi dokazi izkazano, da material platišča ustreza standardom, ki glede na ugotovljeno kemijsko sestavo in glede mehanskih lastnosti te standarde celo presega in da ugotovljena mikroporoznost ni vzrok, zaradi katerega je prišlo do loma reber platišča sprednjega kolesa motorja.

90. Sodišče prve stopnje je od D. D. in E. E. zahtevalo, da odgovorita na vprašanje, ali je verjetnost, da je do loma platišča povzročila mikroporoznost manjša ali večja od 50 %. Izvedenca sta v izvedenskem mnenju odgovorila, da je verjetnost manjša od 50 % oziroma nična, to ugotovitev pa sta tudi strokovno utemeljila. Nobene protispisnosti tudi ni v ugotovitvi sodišča prve stopnje, da je C. C. izpovedal, da ne se ne more izjasniti in odgovoriti na vprašanje sodišča prve stopnje, ali je verjetnost, da je mikroporoznost vzrok za lom krakov večja od 50 %.¹¹⁰

Procesnopravna podlaga odločitev pritožbenega sodišča

91. Pritožbeni razlogi niso utemeljeni, zato je pritožbeno sodišče pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (353. člen Zakona o pravdnem postopku).

O stroških pritožbenega postopka

92. Tožnika s pritožbo nista uspela, zato krijeta sama svoje stroške pritožbenega postopka (prvi odstavek 154. člena ZPP v zvezi z prvim odstavkom 165. člena ZPP).

93. Toženci in stranski intervenient so odgovorili na pritožbo. Odgovora na pritožbo sta bila potrebna, ker so se toženci in stranski intervenient določno opredelili glede pritožbenih navedb, zato jim je pritožbeno sodišče priznalo pritožbene stroške (prvi odstavek 155. člena ZPP) in sicer vsakemu; za pritožbo 2500 točk, za materialne stroške 35 točk in za DDV 557,70 točk, skupaj 3.092,70 točk, kar je 1.855,62 EUR. Višji priglašeni stroški iz naslova materialnih stroškov, kot so jih zahtevali toženci, niso utemeljeni.

94. Tožnika morata plačati tožencem in stranskemu intervenientu priznane pritožbene stroške v roku petnajstih dni od prejema te sodbe, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka izpolnitvenega roka dalje do plačila.

¹ Drugo in tretje toženka sta družbi, ki sta registrirani v Avstriji, prvo toženka pa je registrirana v Sloveniji.

² L. št. 656-671.

³ L. št. 715-725.

⁴ Iz istih (dodatnih) materialnopravnih razlogov tudi tožbena zahtevka zoper prvo toženko.

⁵ Zaradi obsežnih pritožbenih navedb, jih je pritožbeno sodišče v obrazložitvi sklepa povzelo po sklopih in ne v vrstnem redu, kot so navedene v pritožbi, s tem, da je v nadaljevanju obrazložitve, ko je odgovarjalo na pritožbene navedbe, (v večjem delu) poskušalo slediti navedenemu vrstnemu redu, kar bo omogočilo

boljšo preglednost odgovorov pritožbenega sodišča na posamezne (relevantne) pritožbene navedbe.

⁶ Pritožbeno sodišče zaradi lažjega razumevanja pritožbenih navedb in nadaljnje obrazložitve že v tem delu obrazložitve pojasnjuje, da je sodišče prve stopnje glede lastnosti in kvalitete materiala (reber) platišča sprednjega kolesa motorja naložilo Fakulteti X, da izdela izvedensko mnenje. Fakulteta X je določila za izvedence profesorje oziroma docente, ki delajo na fakulteti. "Prvo" izvedensko mnenje (gre za oznako pritožbenega sodišča; l. št. 237-255) so za Fakulteto X izdelali prof. dr. A. A., prof. dr. C. C. in doc. dr. B. B. iz Oddelka ..., "drugo" izvedensko mnenje (oznaka pritožbenega sodišča – izraza prvo in drugo izvedensko mnenje je uporabilo pritožbeno sodišče zaradi lažje označbe teh mnenj v nadaljevanju obrazložitve; l. št. 1187-1199) pa sta za Fakulteto X izdelala prof. dr. D. D. in doc. dr. E. E. iz Oddelka ..., Katedra A. pri Fakulteti X.

⁷ Glede teh pritožbenih navedb in glede kršitev pri vodenju postopka glej podrobneje pritožbo na str. 21-26.

⁸ Glede teh pritožbenih navedb glej podrobneje pritožbo na str. 11 in 14.

⁹ Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 482.

¹⁰ Tožnika sta se zavzemala, da dopolnitev izvedenskega mnenja izdelajo izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje (glej elektronsko obvestilo pooblaščenke tožnikov z dne 9. 7. 2018 poslano D. D. in sodišču prve stopnje - l. št. 1161). Tožnika tudi nista želela izročiti platišča Fakulteti X, ker je Fakulteta X določila nova izvedenca (D. D. in E. E.), da izdelata izvedensko mnenje, zato je sodišče prve stopnje s sklepom z dne 10. 7. 2018 (l. št. 1167-1172) pozvalo tožnika, da ta dokaz izroči Fakulteti X, ker bo v nasprotnem odločilo glede na stanje spisa.

¹¹ Podrobneje glej sklep sodišča prve stopnje z dne 30. 3. 2018 (l. št. 1130-1132a) in 19. tč. obrazložitve sklepa pritožbenega sodišča I Cp 1397/2016 z dne 19. 10. 2016 (l. št. 715-725), v katerem je pritožbeno sodišče predstavilo razloge, zaradi katerih bo (morda) treba zahtevati izdelavo ekspertize po drugem izvedencu ter 10. tč. obrazložitve sklepa sodišča prve stopnje z dne 10. 7. 2018 (l. št. 1170).

¹² Kar je bilo prepričljivo ugotovljeno v dokaznem postopku.

¹³ Podrobneje glej elektronsko sporočilo poslano sodišču prve stopnje - l. št. 1155.

¹⁴ L. št. 1155.

¹⁵ In ne posameznemu izvedencu.

¹⁶ V 19. tč. obrazložitve sklepa I Cp 1397/2016, ko se je sklicevalo na sodbo VSRS II Ips 176/2011 (l. št. 724).

¹⁷ Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 505.

¹⁸ Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 479.

¹⁹ Aleš Galič: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, l. 2005, str. 56-57 in VS RS II Ips 148/2009.

²⁰ VSRS: II Ips 69/2015, II Ips 554/99 in DoR 215/2014.

²¹ VSRS II Ips 433/2011.

²² A. A. je bil sicer vabljen na zaslišanja po izdelavi dodatnega izvedenskega mnenja, pa se je vedno opravičil (zaradi zdravstvenih razlogov oz. ker je bil na dopustu), na druga dodatno zaslišanja ostalih izvedencev po izdelavi dopolnilnega izvedenskega mnenja, pa ga sodišče prve stopnje ni vabilo na narok.

²³ Pritožbeno sodišče je upošteval, da tudi v primeru enotnega izvida obdrži vsak izmed sodelujočih izvedencev položaj izvedenca in samostojno odgovornost – Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 504.

²⁴ Pritožbeno sodišče izpostavlja le del izpovedbe A. A., ki jo je dal na naroku 23. 1. 2015 (podrobneje glej 373-388): "...ne morem vam povedati širino poroze ... te površine so velike, površne čez katere je potekal lom so velike nekaj 10 ali tudi 100 mikrometrov, liniarne dimenzije nismo merili (l. št. 374)...ni bilo potrebe, da bi izmerili trdnost, ... mikroporoznost meritev trdnosti pokvari, trdoto poroznost lahko izmerite na tako majhnem delu, ker jo merite na majhnem delu tega materiala, ki je zdrav, za trdnost pa

morate imeti velik preizkušanec, v katerem je nešteto por, ki motijo trdnost (l. št. 380)...ni bilo potrebe, da bi izmerili trdnost, ker se je iz raziskav, ki jih je bilo mogoče opraviti (ki jih izvedenec ne navede op. pritožbenega sodišča) videla slabost materiala... porušitev je sledila mikroporoznosti (l. št. 381), ... poroznost je tipična livarska *napaka* (l. št. 384)...mikroporoznost je bila generalna *napaka* (l. št. 385)..."

²⁵ Pritožbeno sodišče na tem mestu povzema le del izpovedbe C. C. (l. št. 1343), sicer se bo do njegovih izpovedb in ugotovitev podrobneje opredelilo v nadaljevanju obrazložitve, ki je na naroku 26. 10. 2018 pojasnil, da se je pred zaslišanjem pogovarjal (potem ko je bilo dopolnilno mnenje že izdelano), z A. A., glede vzorcev, ki "so bili pregledani na vrstičnem elektronskem mikroskopu, glede analize mikrostrukture in s tem poroznosti, kjer smo izmerili trdote," in da je v postopku analize dal tudi predlog, da se naredi tlačni in natezni test, ki pa ni bil narejen, "ker ni bilo takrat to dovoljeno, da pač režemo dele."

²⁶ L. št. 1354.

²⁷ Podrobneje glej njegovo izpovedba na naroku 26. 10. 2018 (l. št. 1345) in na naroku 11. 12. 2018 (l. št. 1424).

²⁸ Podrobneje glej sklep pritožbenega sodišča na l. št. 715-725 in 16. tč. str. 9-16 obrazložitve sodbe sodišča prve stopnje.

²⁹ Podrobneje glej 1.-3. tč. prvega odstavka 6. člena ZVPot in 11. tč. obrazložitve sklepa pritožbenega sodišča I Cp 1397/2016.

³⁰ Ki je prenesena v naš pravni red; glej 1. tč 1.a člena ZVPot.

³¹ Glej mag. Kevin Rihtar: Odgovornost proizvajalca za proizvod: aktualna vprašanja, PiD, letnik 2016, tč. 3.1.

³² Podobno stališče je zavzelo pritožbeno sodišče Združenega kraljestva v zadevi Ide v ATB Sales Ltd.; povzeto po mag. Kevin Rihtar: Odgovornost proizvajalca za nevaren proizvod, magistrsko diplomsko delo, 2005, stran 51, op. 203.

³³ Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 386.

³⁴ Te predpostavke sta upoštevali sodišči prve in druge stopnje, čeprav je prvo tožnik po poklicu voznik (l. št. 95), drugo toženka pa strojni tehnik (l. št. 152), oba pa sta dolgoletna motorista.

³⁵ VSRS II Ips 213/2015.

³⁶ Podrobneje glej 60. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

³⁷ Ki so povzete v 20. tč. obrazložitve te sodbe.

³⁸ Glede na pritožbene navedbe, je smiselno sicer središčna ost pritožbe, da je sodišče prve stopnje zmotno ocenilo dokaze in zato ni izčrpalo vseh možnosti za pravilno in popolno ugotovitev dejanskega stanja ter je zato prišlo do zmote o obstoju spoznavne krize.

³⁹ Na ta način postopa sodišče, ko npr. razpolaga s strokovno ekspertizo, iz katere izhaja, da obstaja možnost (npr. na podlagi ogleda dela *izdelka* z elektronskim mikroskopom), da je škoda nastala zaradi napake na izdelku, ki pa je ni mogoče potrditi s testi, analizami, izračuni in drugimi strokovno preverljivimi metodami.

⁴⁰ Podrobneje glej 60. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁴¹ Ki ni bila npr. preobremenitev motorja.

⁴² Ta dejstva sodijo v sfero splošne izobrazbe in ne gre le za strokovna znanja, ki jih pozna pritožbeno sodišče v zvezi z nevarnostmi, ki so prisotne pri vožnjah s kolesom ali motorjem.

⁴³ L. št. 534.

⁴⁴ Jan Zobec: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, l. 2005, str. 473.

⁴⁵ Zato so argumenti, na podlagi katerih je sodišče izdalo vmesno sodbo v prvem sojenju, temeljili predvsem na ugotovitvah izvedencev za raziskavo prometnih nesreč (glej obrazložitev vmesne sodbe na l. št. 666-670), ki sta pojasnila, da vzroki, ki so jih navajale toženke, niso v vzročni zvezi s škodnim dogodkom in le sorazmerno majhen del obrazložitve vmesne sodbe (l. št. 665-666) je bil namenjen ugotovitvam izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje.

⁴⁶ Podrobneje glej 42., 51., 53., 55., 57.-59. tč. sodbe sodišča prve stopnje, kjer so povzete ugotovitve izvedencev, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje.

⁴⁷ Podrobneje glej 58. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁴⁸ Podrobneje glej 53. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁴⁹ Podrobneje glej 58. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁵⁰ L. št. 1343.

⁵¹ Glej sklep sodišča prve stopnje z dne 10. 7. 2018 (l. št. 1167).

⁵² Podrobneje glej 58. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁵³ D. D. je tudi izpovedal, da je predstojnik Katedre A., da sta izvedensko mnenje izdelala dva izvedenca, kot nekakšen mini konzilij, kar je običajna praksa te katedre (l. št. 1290) in ker fakulteta pokriva različna področja in ker gre v konkretnem primeru za ulitek, je dobil nalogo, da izdela izvedensko mnenje (l. št. 1201 – glej tudi njegovo izpoved v delu, kjer opisuje, na katerih drugih področjih delajo izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje).

⁵⁴ Tudi A. A. je na zaslišanju potrdil, da gre v konkretnem primeru za področje livarske stroke in da so pri strokovnjakih za livarstvo želeli pridobiti ustrezne podatke glede standardov pri izdelavi podobnih koles motorja, vendar teh podatkov niso uspeli dobiti (l. št. 374). D. D. in E. E. sta na ta vprašanja glede standardov poroznosti spornega platišča in glede splošnih standardov konkretne obroča podala konkretne odgovore (podrobneje glej 47. tč. sodbe sodišča prve stopnje).

⁵⁵ L. št. 237-255.

⁵⁶ L. št. 392, enako je izpovedal tudi C. C. (l. št. 389).

⁵⁷ L. št. 395.

⁵⁸ Podrobneje glej 55. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁵⁹ Primerjaj podrobno obrazložene ugotovitve in pojasnila iz drugega izvedenskega mnenja glede metalografskih preiskav (l. št. 1188-1189), ki v prvem izvedenskem mnenju niso predstavljeni, omenja pa te preiskave A. A. (l. št. 374), ko pojasnjuje, da so z elektronskim mikroskopom ugotovili, da velik del prelomne površine ne poteka čez kovino, marveč po površini mikrolunkerjev.

⁶⁰ V tem delu glej npr. izpoved A. A., ki ni dal nobenih konkretnih podatkov glede širine mikroporozne površine (l. št. 394), ne glede trdnosti materiala, ne glede procenta poroznosti, navajal je le, da so videli "veliko poroznost in nešteto por" (l. št. 380).

⁶¹ L. št. 1188-1189.

⁶² Podrobneje glej 49. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁶³ Podrobneje glej 49. tč. sodbe sodišča prve stopnje in l. št. 1196.

⁶⁴ Glej npr. izpoved D. D. na l. št. 1292 in na l. št. 1303 in jo primerjaj z izpovedbo A. A. na l. št. 374 glede meritev mikroporoznosti.

⁶⁵ L. št. 1451.

⁶⁶ L. št. 1452.

⁶⁷ L. št. 1454.

⁶⁸ Podrobneje glej 55. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁶⁹ Podrobneje glej 48. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁷⁰ Podrobneje glej 55. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

⁷¹ L. št. 1197 in l. št. 1458.

⁷² L. št. 382.

⁷³ L. št. 1346.

⁷⁴ L. št. 1430.

⁷⁵ L. št. 1425; ta del izpovedbe dodatno potrjuje neverodostojnost njegove izpovedbe, da "nima pripomb na dopolnilno izvedensko mnenje razen glede procenta poroznosti, ker so bili delani stran od mesta loma, s tem, da je dodal, da če D. D. "to pač trdi, pač ve zakaj."

- ⁷⁶ Podrobneje glej 58. tč. sodbe sodišča prve stopnje in l. št. 1436.
- ⁷⁷ L. št. 1353.
- ⁷⁸ Podrobneje glej 59. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁷⁹ L. št. 239.
- ⁸⁰ 40 do 42 km/h.
- ⁸¹ L. št. 1197.
- ⁸² L. št. 381.
- ⁸³ Podrobneje glej 53. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁸⁴ L. št. 1196.
- ⁸⁵ L. št. 1626-1627.
- ⁸⁶ Podrobneje glej 47. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁸⁷ L. št. 240, glej tudi izpoved B. B. na l. št. 1437.
- ⁸⁸ Podrobneje glej 47. tč. sodbe sodišča prve stopnje in l. št. 1198.
- ⁸⁹ Izvedenci, ki so izdelali prvo izvedensko mnenje, teh standardov od strokovnjakov livarske stroke niso mogli pridobiti (glej izpoved A. A. na l. št. 374). Ni tudi najti razumnega razloga, zaradi katerega navedeni izvedenci niso pridobili teh podatkov od kolegov iz Katedre A. pri Fakulteti X.
- ⁹⁰ L. št. 1430.
- ⁹¹ Podrobneje glej 49. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁹² L. št. 1343.
- ⁹³ Podrobneje glej 44. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁹⁴ L. št. 1437 in dodatno še l. št. 1440.
- ⁹⁵ L. št. 1441.
- ⁹⁶ L. št. 1293-1293 in 1626.
- ⁹⁷ Podrobneje glej 57. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ⁹⁸ L. št. 1445.
- ⁹⁹ Kar so potrdili vsi izvedenci.
- ¹⁰⁰ L. št. 1454.
- ¹⁰¹ L. št. 1626.
- ¹⁰² L. št. 1640.
- ¹⁰³ Podrobneje glej 56. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ¹⁰⁴ Podrobneje glej 58. tč. sodbe sodišča prve stopnje.
- ¹⁰⁵ Podrobneje 42. tč. sodbe sodišča prve stopnje in Poročilo ZAG (priloga A 233 in 249).
- ¹⁰⁶ L. št. 1448-1449.
- ¹⁰⁷ Pojasnila sta, da različne zunanje okoliščine lahko povzročijo tako močno zunanjo silo.
- ¹⁰⁸ L. št. 1627.
- ¹⁰⁹ L. št. 534.
- ¹¹⁰ Podrobneje glej 51. tč. sodbe sodišča prve stopnje.

Datum zadnje spremembe: 20.05.2022